

I. Departementets bemerkninger

1 Innledning og bakgrunn

BKK Produksjon AS søker om få utnytte Tverrelvi og Muggåselvi til kraftproduksjon i Evanger kraftverk. Tverrelvi og Muggåselvi drenerer til Vosso mellom Evangervatnet og Vangsvatnet. De to nedbørfeltene ligger øst for Teigdalselva. Vosso er vernet mot kraftutbygging oppstrøms Vangsvatnet, mens Harkavatnet beliggende øverst i Tverrelvi tidligere er overført til Evanger kraftverk. Evanger kraftverk er Norges tiende største kraftverk med en årlig produksjon på om lag 1,3 TWh. Kraftverket har utløp i Evangervatnet og inntaksmagasin i Askjelldalsvatnet øverst i Eksingedalsvassdraget.

De omsøkte overføringene er ett av to O/U-prosjekter til Evanger kraftverk det nå søkes konsesjon for. Det andre prosjektet er Beinhelleren pumpe med overføring i Eksingedalsvassdraget, alternativt kun overføringer uten bygging av pumpe. I tillegg ble det samtidig omsøkt overføring av Horgaset m.fl. i Teigdalsvassdraget, men etter at NVE avga negativ innstilling til dette prosjektet, har BKK trukket den søknaden. Det vil være nødvendig å se de to omsøkte prosjektene i sammenheng med tanke på mulige sumvirkninger og samlet belastning i et større influensområde.

Bakgrunnen for søknaden er å utnytte eksisterende Evanger kraftverk med tilhørende reguleringsanlegg på en bedre måte. Tilsiget i restfeltene er planlagt utnyttet i to småkraftverk, Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker. Planene er utviklet i samarbeid med grunneiere og fallrettighetshavere i området. Søker opplyser at det er grunneierne som eier fallrettighetene i Tverrelvi og Muggåselvi. I den grad forhandlinger ikke fører frem, søkes det om ekspropriasjon av nødvendig areal og rettigheter, herunder fall.

BKK Produksjon AS er heleid datterselskap av BKK AS, og er i dag landets femte største kraftprodusent med en årlig produksjon på ca. 6,7 TWh.

2 Nærmere om det omsøkte tiltaket

Det ble opprinnelig meldt 4 utbyggingsalternativer til utbyggingen og som var grunnlaget for utredningsprogrammet fastsatt av NVE. Av disse er to utbygginger, alternativene B og D, omsøkt.

Alternativ B, som er søkers prioriterte alternativ og det alternativet også NVE anbefaler, går ut på å overføre tilsiget i de øverste deler av nedbørfeltene til Tverrelvi og Muggåselvi ned til kote 805 inn på eksisterende driftstunnel til Evanger kraftverk. Tilsiget i restfeltene mellom kote 805 og kote 355 – 380 er planlagt utnyttet i to småkraftverk, Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker. Overføringen vil innebære bygging av ca. 8,4 km tunnel med 7 bekkeinntak. Bekkeinntakene skal bygges vegløst og med bruk av helikopter. Det må bygges ny vei på om lag 3 km inn til Mokedalen fra Fjelastølen, hvor det også er planlagt etablering av massedeponi etter tunneltverrslag. Den kommunale veien fra E16 opp til Steine er i dårlig stand, så i tillegg må denne og deler av andre eksisterende veier, rustes opp. Som del av overføringsprosjektet skal det i dag overførte Harkavatnet tilbakeføres til Tverrelvi, og vannet i stedet tas inn i det nye bekkeinntaket nedstrøms vatnet. Tverrelvi kraftverk er ved dette alternativet omsøkt med en

peltonturbin med en installert effekt på 9,8 MW og Muggåselvi med tilsvarende turbin og installert effekt på 2,6 MW.

Alternativ D går ut på å sløyfe overføringene og i stedet utnytte hele tilsiget i de to planlagte småkraftverkene. Tverrelvi kraftverk vil få en installert effekt på 19,7 MW og Muggåselvi kraftverk 3,6 MW ved dette alternativet.

Tverrelvi kraftverk er planlagt med nedgravd rørgate fra inntaket og ned til kraftstasjonen. For Muggåselvi kraftverk blir det nedgravd rørgate, samt en sjaktløsning i det nederste bratte partiet. Begge kraftverkene vil bli bygget i dagen. Inntakene til kraftverkene vil bygges som mindre dammer i elvene beliggende nær eksisterende vei. Begge kraftverkene er planlagt som rene elvekraftverk uten noen reguleringsmulighet.

Nettilknytningen av Tverrelvi og Muggåselvi er tenkt bygget i medhold av Voss Energi AS' områdekonsesjon, med unntak av en om lag 120 m lang tilknytningsledning fra Muggåselvi kraftverk og en om lag 100 m lang tilknytningsledning fra Tverrelvi kraftverk. Ledningen vil bli en ny ca. 5,7 km lang 22 kV-ledning fra Tverrelvi kraftverk via Muggåselvi kraftverk til koblings- og transformatorstasjonen på Evanger, og innebærer i hovedsak oppgradering og ombygging av eksisterende distribusjonsnett.

3 NVEs innstilling

NVE mener Vossolaksen, villrein, landskap og friluftsliv har vært de viktigste temaene i en samlet vurdering av de opprinnelig tre, omsøkte prosjektene. NVE avga negativ innstilling for den omsøkte Horgasetoverføringen. NVE mente at dette prosjektet ville hatt størst negative virkninger for Vossolaksen. På bakgrunn av NVEs negative innstilling, trakk BKK denne søknaden. Når det gjelder prosjektet øverst i Eksingedalen, har NVE lagt vekt på at Eksingedalsvassdraget er preget av tilgroing, og at anadrom strekning fortsatt er avhengig av ulike tiltak for at laks og sjørret skal kunne reprodusere og overleve. NVE tilrår derfor at alternativ E, som omfatter bygging av Beinhelleren pumpe, avslås. NVE anbefaler imidlertid at BKK Produksjon AS får tillatelse til det omsøkte alternativ D med overføring av bekk i Urdadalen og innløpsbekk til Heimsta Kvanndalsvatn, til Evanger kraftverk.

NVE mener at en overføring av øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi ikke vil få nevneverdige konsekvenser for Vossolaksen. Overføringen vil ha negative konsekvenser for villrein, landskap, og friluftsliv, men NVE mener at viktige verdier ikke vil gå tapt eller bli berørt på en vesentlig negativ måte. NVE bemerker at verdien av regulerbar kraft er viktig, og anbefaler at det gis konsesjon til en utbygging etter det omsøkte hovedalternativet, alternativ B.

4 Vurderingsgrunnlaget

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdrags- og energilovgivningen, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdrags- og energilovgivningen. Det innebærer at miljøkonsekvensene ved utbygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker og eventuelle overføringer til Evanger kraftverk, samt nettilknytningen

av kraftverkene må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til økt produksjon av fornybar energi og hensynet til kraftbalansen avveies mot forringelsen eller tapet i naturmangfoldet.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 7 og prinsippene i samme lov §§ 8-12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iaktatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

Konsesjon til kraftledningen er avhengig av konsesjon til bygging av kraftverkene. Vedtak fattes samtidig for begge søknadene.

I tråd med naturmangfoldloven (nml.) § 8 første ledd om kunnskapsgrunnlaget, bygger departementets vurdering og tilråding på følgende:

- NVEs innstilling av 30.10.2017.
- Søknaden av 22.3.2013 med tilhørende konsekvensutredning (KU)
- Egne fagrapporter om hydrologi, grunnvann, vanntemperatur, isforhold og lokalklima, støy, luftforurensning, erosjon og massetransport, landskap, terrestrisk biologisk mangfold, vannkvalitet, fisk og ferskvannsbiologi, kulturminner og –miljø, naturressurser, samfunn, friluftsliv og reiseliv.
- Høringsuttalelser til NVEs innstilling og senere innkomne innspill
- Departementets befaring 21.11.2017 og innspill presentert i den forbindelse.

I tillegg har BKK fått utarbeidet «*Tilleggsutredninger som følge av endringer i utbyggingsplanene*», som i hovedsak er en konsekvensvurdering av å flytte Tverrelvi kraftstasjon oppstrøms anadrom strekning i Tverrelvi.

Fylkesmannen i Hordaland mener kunnskapsgrunnlaget i KU er for dårlig når det gjelder mulige konsekvenser for Vossolaksen ved en utbygging etter alternativ B, og mener det må gjøres mer grundige undersøkelser. Fylkesmannen mener også at vurderingen av samlet belastning er mangelfull, og mener det burde blitt laget en vurdering for alle omsøkte og sannsynlige nye prosjekter i regionen. Fylkesmannen har fremmet innsigelse mot utbygging etter alternativ B primært på grunn av negativ belastning for nasjonalt laksevassdrag. I tillegg mener Fylkesmannen at konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert. Fylkesmannen mener, gitt visse vilkår for Tverrelvi, at utbyggingsalternativ D ikke kommer i konflikt med virkninger for nasjonalt laksevassdrag. *Fagråd for anadrom laksefisk i Vossavassdraget* mener også at KU mangler viktige vurderinger for fraføring av vann i Tverrelvi og konsekvenser for oppveksthabitat og gytegroper i Vosso der Tverrelvi kommer ut. NVE mener de foreliggende konsekvensutredningene er gjort i henhold til utredningsprogrammet og at kunnskapsgrunnlaget omkring Vossolaksen er tilstrekkelig for å kunne vurdere konsesjonsspørsmålet. NVE har derfor ikke sett behov for å kreve ytterligere tilleggsutredninger om anadrom fisk.

Fylkesmannen har opprettholdt innsigelsen etter NVEs innstilling, og ønsker en tilleggsutredning som ser på Tverrelvis vannføringsbidrag i Vosso. Inntil en slik utredning er på plass mener Fylkesmannen at kunnskapsgrunnlaget ikke er godt nok for å fatte vedtak, jf. Fylkesmannens

brev datert 22.1.18. Departementet bad i e-post 12.3.2018 Fylkesmannen om å forklare mer konkret hva de mener er for dårlig utredet. I e-posten heter det bl.a.:

«Fylkesmannen synes å legge til grunn at tilleggsoverføringen vil kunne skade laksen, og at man ønsker flere utredninger for eventuelt å kunne bygge opp under det som antas å være. Ut fra det Fylkesmannen så langt har lagt frem i denne saken, og basert på at de utredninger som faktisk foreligger antar at betydningen for Vossolaksen vil være ubetydelig, kan OED vanskelig finne grunnlag for å kreve ytterligere utredninger for å vurdere mulig risiko for skade og om tiltaket vil komme i konflikt med beskyttelsesregimet for anadrom fisk.

OED synes det er vanskelig å forstå hva Fylkesmannen mener ikke er godt nok utredet. Dersom Fylkesmannen mer konkret kan forklare hva man ønsker å utrede, og hvorfor man finner det nødvendig å pålegge søker ytterligere utredninger nå for å kunne vurdere konsesjonsspørsmålet, ber vi om å få dette opplyst. OED bemerker at Fylkesmannen uansett vil ha mulighet til å pålegge både tiltak og undersøkelser i medhold av standardvilkår (i driftsperioden) dersom disse er knyttet til skader av utbyggingen og kostnadene ved pålegget står i rimelig forhold til tiltakets skadevirkninger og til nytten av pålegget.»

I e-post av 20.7.18 svarte Fylkesmannen at de mener at fraføring av vann fra Tverrelva vil kunne redusere produksjonen i både Tverrelva og få negativ effekt i Vosso-området nedstrøms samløpet. Det bemerkes at KU viser vannføringen i Vosso ved innløpet til Evangervatnet som er om lag 5 km nedstrøms samløpet Tverrelva/Vosso, og ikke hvordan Tverrelva påvirker Vosso der effekten er størst. Det vises ellers til LFI rapport «*Redningsaksjonen for Vossolaksen*» hvor det fremgår at det er fra samløpet og ned det normalt fanges flest eldre ungfisk av laks, og at bidrag til smoltproduksjon fra Tverrelva derfor antas å være større enn 1,7 prosent.

Departementet viser til alle de tiltak som faktisk foregår for å redde Vossolaksen, og finner det ikke hensiktsmessig å pålegge en slik utredning som Fylkesmannen etterspør. Søker er også selv involvert i Vossolaksprosjektet og er opptatt av det ikke iverksettes prosjekter som kan ha negativ effekt på det arbeidet som pågår. Som følge av Fylkesmannens antakelse, bad departementet likevel utbygger om å undersøke betydningen av vannføringen fra Tverrelva noe nærmere. Departementet mottok rapport 4.9.18. BKK har spesifikt gått inn og sett på detaljer i de mest kritiske periodene, og gjort analyser med utgangspunkt i dette. Se nærmere om rapporten i punkt 5.5.5 Fisk og ferskvannsbiologi nedenfor.

Departementet finner med dette at tiltaket er godt nok opplyst ved gjennomførte utredninger og høringer til at vedtak kan fattes. Departementet viser til at materialet antas å gi den kunnskap som kreves om landskapet, utbredelse av naturtyper, den økologiske tilstanden i området og arters bestandssituasjon. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

5 Departementets vurdering av prosjektets virkninger

5.1 Samfunnsmessige virkninger

Alternativ B innebærer en overføring av de øverste deler av nedbørfeltene til Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, samt en utnyttelse av restvannføringen i to mindre kraftverk. Beregnet midlere årlig kraftproduksjon for alternativ B er på 117,2 GWh, hvorav 84,2 GWh er

tilknyttet overføringen og ny regulerbar kraft i eksisterende Evanger kraftverk. Alternativ D innebærer ingen overføring til Evanger, men vil utnytte hele tilsiget i Tverrelvi og Muggåselvi i de to kraftverkene. Beregnet midlere årlig kraftproduksjon for en utbygging etter alternativ D er 56,1 GWh i Tverrelvi kraftverk og 10,1 GWh i Muggåselvi kraftverk. NVE har beregnet utbyggingsprisen (indeksregulert pr. 1.1 2017) til å være kr 4,47/kWh samlet for alternativ B – hvorav overføringsprosjektet har en utbyggingspris på 3,82 kr/kWh, og 4,48 kr/kWh samlet for alternativ D. Muggåselvi kraftverk har for begge alternativer en relativt høy utbyggingspris sammenlignet med de andre tiltakene i prosjektet.

Voss kommune ønsker utbygging etter alternativ B. Utbyggingen vil kunne medføre lokale leveranser og tjenester i anleggsperioden til en nær doblet verdi for alternativ B sammenlignet med alternativ D. En anleggsperiode vil kunne bidra til å opprettholde sysselsettingen noen år i Voss kommune, men anlegget vil ikke generere nye faste arbeidsplasser i driftsfasen. Voss kommune vil få direkte inntekter fra naturressursskatt, eiendomsskatt, konsesjonskraft og –avgift, i tillegg til eventuelt økt utbytte fra kommunens eierandel i BKK. Forutsatt konsesjonskraft stipuleres de økte kommunale inntektene fra og med 7. driftsår å bli om lag 3 ganger så høye med alternativ B som med alternativ D.

Nåverdien er positiv for begge alternativer, men nåverdien for alternativ B er klart større enn nåverdien for alternativ D. Nåverdiberegningen er gjort med bruk av NVEs basis for kraftprisbane og elsertifikatinntekter.

Nåverdien av prosjektet inngår i den videre vurderingen av prosjektets samlede fordeler og ulemper. Tiltaket vil også ha virkninger på natur, miljø og areal. I konsesjonsvurderingen vil departementet vurdere miljøvirkningene av tiltaket nærmere, og ta stilling til om tiltaket samlet sett vurderes som samfunnsøkonomisk lønnsomt.

5.2 Hydrologiske virkninger

Alternativ B

Overføringene vil få konsekvenser for vannføringsforholdene på elvestrekningene fra de 7 bekkeinntakene og ned til Vossos utløp i Evangervatnet. Det er foreslått slipp av minstevannføring fra 3 av inntakene – fra inntak I i Mustdalen, inntaket i Fangdalen og i Raudbergsdalen. Det forventes også sporadiske overløp fra alle bekkeinntakene.

Som følge av overføringen blir tilsiget som kan nyttes i kraftverkene, redusert sammenlignet med naturlig tilstand. Ved inntaket til Tverrelvi kraftverk ved Edal vil middelvannføringen bli redusert til 55 prosent. Ved inntaket til Muggåselvi kraftverk vil middelvannføringen bli redusert til underkant av 60 prosent. Tilsiget fra Vosso på strekningen mellom utløpet av Tverrelvi og inn i Evangervatnet vil bli noe redusert, men det fraførte volumet fra elvene vil kun utgjøre 2,3 prosent av det totale tilsiget ved innløpet til Evangervatnet. De to kraftverkene vil til enhver tid kjøre på aktuelt tilsig siden det ikke er noen magasiner oppstrøms inntakene. Overføringen vil bidra til raskere oppfylling av Askjelldalsvatnet, og overskudd av vann kan nyttes i vintersesongen og i perioder med lavt tilsig.

Redusert vannføring nedstrøms bekkeinntakene vil medføre at vanntemperaturen der vil bli noe høyere om sommeren og lavere om vinteren. Øvre deler av Tverrelvi er normalt islagt i perioden

november – april. I Tverrelvi kan det bli isgang, mens i Muggåselvi vurderes faren for isgang som liten. Vosso er sjelden islagt. En utbygging av alternativ B kan få liten positiv konsekvens på grunn av redusert fare for isgang og skade på infrastruktur langs Tverrelvi.

Flere høringsuttalelser peker på mulige negative effekter og konsekvenser på reproduksjonsforholdene til Vossolaksen ved å fraføre vann fra vassdraget. Enkelte høringsinstanser er også skeptiske til fraføring av vann på grunn av innvirkning på opplevelsen av landskap og friluftsliv. Dagens padleaktiviteter i Tverrelvi vil bli svært redusert og begrenset. Se nærmere om vurderingen av disse temaene nedenfor.

Alternativ D

Dette alternativet innebærer ingen overføring, men kun utnyttelse av dagens naturlige tilsig i Tverrelvi og Muggåselvi før samløpet med Vosso. Berørte elvestrenger blir kun mellom kraftverksinntakene og utløp av kraftverkene. Anadrom strekning i begge elvene vil få tilnærmet uendret vannføringsregime sammenlignet med dagens situasjon.

For nærmere om referansepunkt og vannføring vises til NVEs innstilling (s 25 og 26).

5.3 Virkninger for landskap og større naturområder med urørt preg

Området kan karakteriseres som representativt i landskapssammenheng. Terrenget er vekslende med markerte dalfører og botner skåret inn i et høyfjellsplatå, men den alpine karakteren er lite utviklet og det er myke overganger mellom formelementene i terrenget. Tverrelva har skåret seg ned i et gjel de siste 200 meterne ned mot hoveddalføret, men landskapet er ellers lite dramatisk. De høyereliggende partiene av området preges av bart fjell. De største landskapskvalitetene er knyttet til stølsmiljøene. Lokalt danner elvene viktige landskapselement, særlig i øvre og midtre deler. Lenger ned renner elvene dypt gjennom trange gjel, omgitt av tett skog som stenger for mye av innsynet.

Alle bekkeinntakene ligger ovenfor skoggrensa, og flere vil ligge i åpent landskap. De mest konfliktfulle vil være inntakene i Kvitladalen og inne ved Raudbergstjøni. Nedenfor bekkeinntakene vil det bli sterkt redusert vannføring som vil virke negativt på landskapsinntrykket. Anleggsveien inn i Mokedalen og det planlagte massedeponiet der vil bli permanente inngrep i et relativt bart område. Alternativ B er gitt "middels negativ" konsekvens, mens alternativ D er vurdert å gi "liten negativ" konsekvens for landskapet. Fylkesmannen mener konsekvensene for landskap og friluftsliv er undervurdert i søknaden, og påpeker at det påvirkede fjellområdet har høy landskapsverdi på grunn av stølsmiljøet, de storskala glasiale formene og selve vassdragsnaturen som gjør sterkt inntrykk. Både FNF Hordaland, Naturvernforbundet i Hordaland og Voss naturvernlag mener at tiltaket vil forringe landskapet, og flere trekker spesielt frem det planlagte steindeponiet i Mokedalen. Ingen av høringsinstansene har merknader til visuelle virkninger ved bygging av kraftstasjonene med inntak og rørgater.

NVE anser ny anleggsvei og deponi i Mokedalen som de mest forstyrrende nye elementer som følge av en utbygging. Når det gjelder selve bekkeinntakene, mener ikke NVE at disse vil ruve i landskapet. Redusert vannføring vil prege landskapet, men minstevannføring fra noen av bekkeinntakene vil til en viss grad avbøte de negative virkningene.

Departementet bemerker at mange høringsinstanser er opptatt av temaet landskapsvirkninger. Departementet vil legge vekt på temaet i den samlede vurdering av tiltakets konsekvenser, men finner i likhet med NVE at landskapsvirkninger ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Fylkesmannen mener inngrepet ved en utbygging etter alternativ B vil føre til en oppsplitting og reduksjon av større sammenhengende urørte naturområder, og at fremtidige opplevelseskvaliteter knyttet til urørt fjellområde, tradisjonelt stølslandskap og fjellbekker vil bli redusert. Tiltakene vil lokalt kunne berøre opplevelsen av urørthet, men siden tiltaksområdet ligger nær eksisterende kraftutbygging, vil de etter departementets mening ikke medføre noen ytterligere oppsplitting av slike områder. Departementet finner derfor ikke at konsekvensen for store sammenhengende naturområder med urørt preg har større betydning for konsesjonsspørsmålet.

5.4 Virkninger for friluftsliv og reiseliv

Med unntak av elvepadling som i noen grad utøves i Tverrelvi, er friluftslivsaktiviteten i stor grad knyttet til bruken av stølene i området. I regionalt og nasjonalt perspektiv har området en relativt liten verdi. Influensområdet har imidlertid gode opplevelseskvaliteter, og for lokalt friluftsliv er området vurdert å ha middels verdi. Det er ingen turist- eller sportsanlegg i området, og det er heller ikke kjent at reiselivsbedrifter bruker området i deres virksomhet. Området er derfor vurdert å ha liten verdi for reiseliv og turisme.

Muligheten for utøvelse av friluftsliv i form av fjellturer vil bli tilnærmet som før etter en utbygging som omsøkt. De nye inngrepene i terrenget vil redusere noe av opplevelsesverdien når det gjelder "urørthet", men tilgjengeligheten til området og muligheten for det enkle friluftslivet med tur, bær- og sopplukking, jakt og fiske vil være omtrent som tidligere. Opprusting av veien vil kunne øke tilgjengeligheten for allmenheten. De største inngrepene vil skje i Mokedalen, og det kan ikke utelukkes at jaktmulighetene på rein her vil bli noe redusert på sikt. Tverrelvi ovenfor Steine vil, med unntak av flomperioder, ikke lenger være egnet til elvepadling. Alternativ D uten overføring vil ikke berøre padleinteressene. Departementet finner imidlertid ikke at de negative konsekvensene for padleinteressene er avgjørende for konsesjonsspørsmålet når de to alternativene sammenlignes.

5.5 Naturmiljø og biologisk mangfold på land

5.5.1 Naturtyper

I de øvre deler av Tverrelvi og Muggåselvi er det registrert tre viktige naturtyper: En slåttemark på Steine (B-verdi), en bekkekløft og bergvegg i Mokedalen (B-verdi) og en bekkekløft og bergvegg ved Øyni (C-verdi). Bekkekløftlokalitetene vil bli negativt påvirket av redusert vannføring. Anleggsveien som skal bygges opp til tverrslaget i Mokedalen vil også kunne berøre bekkekløften her. Slåttemarka ved Steine (B-verdi) vil bli direkte berørt av veiarbeidene gjennom kulturlandskapet. Slåtteeng er en sterkt truet naturtype (EN).

Mellom inntaket til Tverrelvi kraftverk og samløpet med Vosso er det registrert to naturtyper: En gammel løvskog (A-verdi) og en bekkekløft og bergvegg nederst i elven (B-verdi). Løvskogen vil trolig ikke berøres ved annet enn at redusert vannføring kan være negativt for arter der naturtypen grenser til vannstrengen. Redusert vannføring vil påvirke bekkekløften negativt, men minstevannføring og restvannføring vil fortsatt bidra til en viss fuktighet. Anleggsarbeider med

kraftstasjonen og rørgata kan berøre bekkekløften slik at den får noe redusert verdi. I driftsfasen vil ikke rødlisteforekomstene bli direkte påvirket.

Mellom inntaket til Muggåselvi kraftverk og samløpet med Vosso er det registrert fem naturtyper (alle med C-verdi). Bekkekløftlokalitetene ved Muggås og Skorve blir negativt påvirket av redusert vannføring, men også her vil pålagt minstevannføring og noe restvann sørge for en viss fuktighet langs elva. Rik edelløvsskog ved Skorve vil bli fysisk berørt ved at nedgravd rørgate, anleggsvei og tunnelpåslag blir lagt til den vestre del av lokaliteten. Naturtypen har imidlertid lav verdi, og er allerede påvirket av eksisterende høyspentledning.

Departementet bemerker at de planlagte utbyggingene vil komme i konflikt med bekkekløft/bergvegg og slåttemark med B-verdi. Det er imidlertid ingen store verdier som vil gå tapt ved utbyggingen, og ingen naturtyper med A-verdi i området vil bli berørt. Virkninger for naturtyper har etter departementets mening ikke vesentlig betydning for konsesjons spørsmålet.

5.5.2 Rødlistede arter - vegetasjon

Fraføring av vann vil få noe negativ innvirkning på vegetasjon. Det samme gjelder til en viss grad enkelte terrenginngrep, men noen av disse vil kunne bedres over tid. I Tverrelvi er det registrert mange vanlige og noen typer rik vegetasjon. Av rødlistearter finnes *ask* (*V=sårbar*), *alm* (*VU*), *kort trollskjegg* (*NT=nær truet*), *gubbeskjegg* (*NT*) og *skorpefyllav* (*NT*). Fuktighetskrevede kryptogamer (sporplanter) vil reduseres ved fraføring av vann og veibygging/opprusting av vei og nedgravd rørgate vil beslaglegge mye skogsareal. Konsekvensene for floraen langs Tverrelvi vurderes likevel å bli liten.

På utbyggingsstrekningen i Muggåselvi er det registrert vanlige vegetasjonstyper og vanlige arter. Rødlistearten *skorpefyllav* er registrert. Også her vil fuktighetskrevede kryptogamer reduseres og erstattes av mer tørketålende. Skogsareal vil bli beslaglagt ved inntaksarrangement og nedgravd rørgate, men arealene vil etterhvert revegeteres og ny skog vokse opp. Konsekvensen for floraen langs Muggåselvi er vurdert som liten negativ.

5.5.3 Fugl og pattedyr

Av rødlistede fuglearter er det registrert *fiskemåke* (*NT*), *vipe* (*EN*), *hønehauk* (*NT*), *jaktfalk* (*NT*) og *stær* (*NT*) i de øvre deler av vassdragene. Det er primært fossekallen som vil kunne påvirkes negativt ved fraføring av vann, men minstevannføring og gjenåpning av elvestrekningen nedstrøms Harkavatnet vil bedre noe på forholdene. På berørte elvestrekninger i Tverrelvi og Muggåselvi består fuglefaunen av vanlige og utbredte arter, og det er stort sett registrert de samme rødlistede arter som i øvre deler av vassdragene. Primært vil det også her være *fossekall* og i tillegg *vintererle* (*begge LC/livskraftige*) som vil kunne påvirkes negativt ved fraføring av vann. Slipp av minstevannføring og restvannføring vil fortsatt gi hekkemuligheter for disse artene, spesielt i de nedre partier av elveløpene. Fylkeskommunen har bedt om at det settes opp rugekasser for fossekall der hekkeplasser går tapt. Departementet mener at eventuelle negative konsekvenser for vanntilknyttede fugler i stor grad vil kunne avbøtes med tiltak, og anser ikke temaet som viktig for konsesjonsvurderingen.

I de øvre deler av vassdragene finner man vanlige arter av pattedyr som har vid utbredelse i regionen. *Jerv (EN/sterkt truet)* og *gaupe (EN)* er registrert. For hjortedyr vil redusert vannføring gjøre det lettere å krysse elveløpene, men ellers vil ikke utbyggingen ha noen påvirkning. Selve anleggsaktiviteten vil være negativ for enkelte arter, spesielt i yngletiden. Etter anleggsperioden er avsluttet vil de fleste inngrepsområdene - etter revegetering og etter hvert som skog vokser opp - igjen kunne utnyttes av pattedyrene. I Tverrelvi og Muggåselvi er pattedyrfaunaen også vanlig for regionen, og konsekvensene blir det samme som i de øvre deler av vassdragene. Departementet bemerker at støy og aktivitet vil kunne påvirke enkelte dyrearter i anleggsfasen, men at konsekvensene for pattedyr vil bli liten i driftsfasen. Departementet anser temaet for å ha liten betydning for konsesjonsspørsmålet.

5.5.4 Villrein

Fjellområdene omkring øvre deler av vassdragene inngår i sommer-/vinterbeiter og trekkveier for villrein, i hovedsak tilhørende Volaflokken i Fjellheimen villreinområde. Tiltaksområdet for tilbakeføring av Harkavatnet til Tverrelvi ligger i nærheten av viktige kalvingsområder. Anleggsarbeid vil imidlertid foregå etter snøsmelting på sensommer/tidlig høst, og konsekvensene for villrein vil da være små. Det er ikke planlagt noen terrenginngrep vinterstid innenfor høytliggende fjellområder med vinterbeite. Beitedyr i Mokedalen vil sommerstid og tidlig høst kunne bli forstyrret av anleggsarbeidet som vil foregå der. Beitekvaliteten lokalt i Mokedalen vil bli tapt/reduert, men etter avsluttet anleggsvirksomhet vil reinen trolig gjenoppta beite- og trekkbruken av området. Aktivitet og inngrep knyttet til de øvrige bekkeinntakene vil kunne virke forstyrrende på villrein, spesielt på grunn av helikoptertransport. Det finnes imidlertid tilsvarende sommerbeiter i nærliggende fjellområder. Det er en viss usikkerhet når det gjelder bruken av trekkveier utenom Mokedalen.

I utredningen er konsekvensene for villrein vurdert som stor negativ pga. forstyrrelsene i anleggsfasen. Villreinnemnda mener tiltaket vil legge stort press på villreinen i Volaområdet under anleggsfasen, og at det vil bidra til en fremtidig forstyrrelse i et område som i dag oppleves som rolig for reinen. Departementet finner at negative sumvirkninger for villreinstammen i fjellområdet har betydning for konsesjonsspørsmålet. Det vises til departementets vurdering av samlet belastning nedenfor.

5.5.5 Fisk og ferskvannsbiologi

Det finnes ørret *ovenfor anadrom strekning* både i Tverrelvi og Muggåselvi. Tverrelvi har bekkørret i Laudalen og forbi Steine. Muggåselvi er primært for bratt for å ha noen god fiskebestand, men i Skorsetvatnet er ørretbestanden bedre. Ål (CR/kritisk truet) finnes i Evangervatnet og Vangsvatnet og kan benytte seg av de anadrome strekningene i elvene. Det ble ikke funnet ål ved undersøkelsene i 2011. Verdien for fisk og annen ferskvannsbiologi er vurdert å være liten.

Begge elvene har anadrome strekninger før samløpet med Vosso. Muggåselvi er for liten for laks og kun et lite område nederst i elva er egnet for gyting av sjørret. I de nederste 450 m av Tverrelvi er det imidlertid rekruttering av laks og sjørret. Elva har likevel et maksimalt potensiale som kun utgjør 1,7 prosent av den samlede produksjonen i Vossovassdraget. Strekingen mellom Tverrelvi og Evangervatnet har gode områder for gyting og oppvekst av

ungfisk av både laks og sjøørret. Ifølge KU vil foreslått minstevannføring samt bidrag fra restfeltet, føre til at restvannføringen normalt vil være tilstrekkelig til å sikre både oppvandring av gytefisk, gyting, eggoverlevelse og oppvekst av lakseunger og smolt hele året i Tverrelvi. Ved slipp av minstevannføring hele året tilsvarende 5-persentilen fra de øverste bekkeinntakene, vil det ved de aller laveste vannføringene, da særlig vinterstid, bli tilnærmet naturlig vannføring på anadrom strekning i Tverrelvi. I følge KU vil både alternativ B og D ha ubetydelig konsekvens på anadrom strekning i elva.

Tilsiget fra Vosso på strekningen mellom utløpet av Tverrelvi og inn i Evangervatnet vil bli noe redusert, men det fraførte volumet fra elvene vil kun utgjøre 2,3 prosent av det totale tilsiget ved innløpet til Evangervatnet. En så liten reduksjon i vannføringen i Vosso på denne strekningen vil ifølge KU ikke ha noen konsekvens for fisk og ferskvannsbiologi gitt de store variasjoner i vannføring som finnes naturlig i vassdraget, og som både fisk og ferskvannsbiologien der er tilpasset. Ettersom Tverrelvi kun har potensial for om lag 1-2 prosent av lakserekrutteringen i Vossovassdraget, er konsekvensene for Vossolaksen vurdert som "ubetydelig" i søknaden.

Fylkesmannen i Hordaland er uenig i denne vurderingen. Fylkesmannen mener virkningen av overføringen kan bli så negativ at utbyggingen er i strid med regler for nasjonale laksevassdrag og har derfor fremmet innsigelse til det omsøkte prosjektet. Fylkesmannen mener sjøørreten kan utkonkurrere laksen og at redusert vannføring, spesielt i tørre perioder vinterstid, vil kunne virke negativt på viktige gyteområder ved samløpet Tverrelvi – Vosso. Fylkesmannen påpeker at det er i periodene med liten vannføring at bidraget fra Tverrelvi er størst i Vosso. Tverrelvi responderer også tidligere enn Vosso på økt vannføring og dette bidrar til å sikre overlevelse i de tørreste periodene. *Fagrådet for anadrom laksefisk i Vossavassdraget* viser til pågående redningsaksjon for Vossolaksen og er derfor sterkt imot en fraføring av vann i Tverrelvi. Det vises til at nedre deler av Tverrelvi blir brukt til rognplanting i regi av redningsaksjon for Vossolaksen. *FNF Hordaland* viser til at begge elvene er flomelver, og mener derfor de er viktige bidragsyttere til vannføringsdynamikken i hovedvassdraget. De viser til at overlevelsen hos smolten er direkte knyttet til vannføring under smoltutvandringen, og er redd fraføring av vann vil få innvirkning på vårflommens størrelse og varighet. FNF mener også at kortere vårflom vil kunne gi negative konsekvenser for oppvandring av laks fra Evangervatnet.

I St.prp. nr. 32 (2006-2007) Om vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder heter det at "*vassdragsinngrep kan gjennomføres når det ikke fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold som er av nevneverdig negativ betydning for laksen.*". (understreket her)

I følge KU vil minstevannføring og restvannføring i de fleste tilfeller ivareta fiskens behov i alle stadier av livssyklus i Tverrelvi. NVE mener at dette gyteområdet er utsatt for marginale forhold i forbindelse med ekstra tørre og kalde perioder hvor vannføringen er liten. NVE mener derfor det vil være de naturlige lavvannssituasjoner i systemet som vil ha den avgjørende effekten på gyteområdet. Marginale forhold i enkelte år som kan gi dårlige årganger for laksen, finnes i mange naturlige systemer, dvs. vassdrag uten reguleringer og overføringer. NVE mener at det ikke finnes belegg for å si at forholdene for Vossolaksen vil bli vesentlig dårligere ved en eventuell overføring av de øvre deler av elvene. NVE mener at situasjoner hvor redusert

vannføring i Tverrelvi og Muggåselvi bidrar til ytterligere dårligere forhold i en allerede marginal situasjon, dreier seg om ekstremtilfeller.

I brev til departementet datert 22.1.18, referert ovenfor, viser Fylkesmannen til at det ikke er nok å se på årsvannføringen, men at det er i de kritiske periodene med liten vannføring at bidraget fra Tverrelvi er størst i Vosso og at Tverrelvi således bidrar til å sikre overleving i de tørreste periodene. Fylkesmannens vurdering er at dette ikke er hensyntatt i verken KU eller i NVEs innstilling. Departementet vil imidlertid bemerke at KU ikke kun har vurdert konsekvenser ved middelvannføring. KU-rapportene belyser også konsekvensene av overføringen for Tverrelva ved lave vannføringer. Se bl.a. KU rapport om hydrologi (for eksempel figur 11 på side 26).

<http://webfileservice.nve.no/API/PublishedFiles/Download/201004327/697843>

Departementet mener likevel at det som er mest relevant i denne sammenheng er at vassdraget naturlig har store år til år, årstids- og døgnvariasjoner i vannføringen og at det fysiske miljøet i vassdraget er tilpasset dette. BKK er enig i at årsgjennomsnittet ikke gjenspeiler kritiske perioder med lav vannføring, og at vintersituasjoner med liten vannføring er de mest kritiske periodene for laks og sjørret. For å tydeliggjøre det som fremkommer i KU, har BKK spesifikt gått inn og sett på detaljer i de mest kritiske periodene, og gjort analyser med utgangspunkt i dette, jf. rapport datert 4.9.18. Den minste gjennomsnittlige vannføringen observert for hver måned i perioden 1988-2017 viser de laveste vannføringene i vintermånedene januar, februar og mars. Den desidert laveste gjennomsnittlige månedsvannføring på 1,7 m³/s er observert i februar (1996), men februar-vannføringene har variert fra år til år og gjennomsnittlig vannføring i februar måned er 32,1 m³/s. Tre spesielt våte år trekker opp gjennomsnittet. Perioder med svært lav vintervannføring inntreffer av og til og med varierende varighet. BKK vurderer at overføringen fra områdene øverst i Tverrelvi ikke vil påvirke vannføringen i Vosso nevneverdig i slike perioder. Det finnes ingen målestasjon øverst i Tverrelvi, men BKK har sammenlignet data fra en meteorologisk stasjon ved Oksebotn kraftverk i Teigdalen, som også er beliggende på om lag 800 moh. Det vurderes at lufttemperatur registrert ved denne stasjonen kan være veiledende for temperaturen i fjellområdene øverst i Tverrelvi. Undersøkelsene viser at lav vannføring i Vosso sammenfaller med lav lufttemperatur i tilsvarende høyde som bekkeinntakene. Eventuell nedbør som kommer i disse periodene kommer som snø, og vil således ikke kunne bidra til tilsiget til Vosso før snøsmeltingen starter. I de mest kritiske vinterperiodene vil det derfor ikke bli forskjell i vannføring før og etter en overføring av de øvre feltene til Evanger kraftverk.

Det er i søknaden foreslått å slippe minstevannføring fra tre av de seks planlagte bekkeinntakene, også på vinteren. Det gjelder bekkeinntakene Fangdalen, Raudberget og Mustdalen vest. Disse utgjør om lag 75 prosent av det totale området som planlegges overført. I perioder med særlig lav vannføring, vil de foreslåtte minstevannføringene fra bekkeinntakene være tilnærmet eller lik naturlig vannføring, og hele tilsiget vil da slippes forbi.

Fylkesmannen bemerker at hydrologiutredningen ikke viser hvordan overføring av øvre deler av Tverrelvi påvirker Vosso der hvor effekten er størst. Vurderingen av vannføring i Vosso ved samløpet med Tverrelvi er basert på tilsigskalerte vannføringsdata fra målestasjonen Bulken, som ligger om lag 5-6 km oppstrøms samløpet med Tverrelvi. Ved samløpet med Tverrelvi øker tilsiget med om lag 8 prosent i forhold til tilsiget til Bulken målestasjon og feltparametrene for de

to nedbørfeltene er tilnærmet like (delvis samme felt). Det er kun en økning på 0,1 prosent på denne strekningen, og dette kan ikke utgjøre nevneverdig forskjell.

Ved gjennomføring av den planlagte overføringen vil det naturlige nedbørfeltet til Vosso reduseres, men det overførte området utgjør lite sammenlignet med det totale nedbørfeltet til Vosso. Laks og ørret bruker Tverrelvi som oppveksthabitat heller enn gyteområde. Det er beregnet at overføringene kan påvirke smoltproduksjonen med inntil 1,7 prosent av den totale smoltproduksjonen av Vossolaks, men undersøkelser viser at kun 1-5 prosent av utvandret smolt returnerer til vassdraget som gytefisk.

Departementet ser ikke bort fra at det vil kunne oppstå situasjoner hvor fraføring av vann i Tverrelvi i noen grad kan forsterke allerede marginale forhold, men en overføring vil under normale forhold ikke ha noen nevneverdig negativ innvirkning på laksen. Departementet finner at eventuelle virkninger på anadrome strekninger er så små at de må anses akseptable og at virkningene heller ikke vil være i strid med beskyttelsesregimet for laks i nasjonale laksevassdrag. Se mer om sumvirkninger for anadrom fisk i departementets vurdering av samlet belastning på økosystemet i punkt 7 nedenfor.

Departementet viser til standardvilkåret for naturforvaltning som fastsettes dersom det gis konsesjon. I medhold av dette kan konsesjonæren pålegges å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen.

5.6 Kulturminner og kulturmiljø

To kulturmiljøer er knyttet til gårdene Elge/Muggås og Edal/Steine/Kolle, vurdert med henholdsvis middels og stor verdi. Fem andre kulturmiljøer som er skilt ut i planområdet, er knyttet til stølsmiljøene i øvre del av planområdet. Disse kulturmiljøene inneholder store kulturhistoriske verdier da de er lite påvirket av moderne inngrep. Gården Steine og stølslandskapet nord og nordøst for Steine er i kulturminnedelplanen registrert som interessant kulturlandskap og kulturlandskapsområde. Fra gårdene på Edal og Steine innover mot stølene er det fint kulturlandskap med beitemark og slåttemark. På Steinestølen og Kvitla er det flere kulturminner fra forhistorisk tid og middelalder, i tillegg til stående bygningsmasse. Den gamle postvegen mellom Bergen og Oslo går gjennom dette kulturmiljøet. Kvitla er vurdert å ha særlig stor kulturhistorisk verdi. I forbindelse med de omsøkte utbyggingsplanene og overføringene ble det i 2002 utført en arkeologisk registrering etter kulturminneloven § 9 i området Kvitla-, Rekve og Steinestølen. Deponiområde, anleggsvei og tverrslag var da planlagt i Kvitladalen. Etter registreringen og funn av mange fornminner i Kvitladalen, ble de planlagte tiltakene justert bort fra dette dalføret, og i stedet lagt til Mokedalen.

Under befaringen knyttet til konsekvensutredningen ble det i oktober 2010 sett etter synlige kulturminner knyttet til de ulike tiltaksområdene. I Mokedalen ble det registrert 5 hittil ikke kjente kulturminner; en heller, en tuft og tre kullgroper / kokegroper. Tuften og kullgropene/kokegropene er trolig forhistoriske og dermed automatisk fredet. Mokedalen er omtalt som et stølsmiljø som er særlig verneverdig i kommunedelplan for Voss kommune. Området har vært brukt gjennom flere tidsperioder, og denne bruken har vært med på å sette sitt preg på stølsområdet. Kulturmiljøet ligger skjermet for store moderne inngrep og landskapet er relativt urørt. Kulturmiljøet er vurdert til å ha stor opplevelsesverdi, stor bruksverdi og stor

kunnskapsverdi. Omfanget av registrerte kulturminner her er imidlertid betydelig mindre enn innenfor Kvitla.

Selve inntakene med anleggsvei opp til tverrslagsport, samt massedeponi vest for Skansen og riggområde ved tverrslagsporten vil ikke bli særlig fremtredende i kulturmiljøet, men redusert vannføring oppe i svabergene vil ha negativ visuell innvirkning på kulturmiljøet i form av redusert opplevelsverdi. Nærmere stølen ligger elven i et dypt gjel, og en redusert vannføring vil her få liten innvirkning på kulturmiljøet. Anleggsveien vil komme i konflikt med den gamle drifteveien til stølen. Det vil likevel ikke bli direkte inngrep i kjente kulturminner, og det at både massedeponi og anleggsvei er trukket bort fra selve stølsvollen, reduserer omfanget noe. Samlet blir tiltaket vurdert til å ha "middels negativ" konsekvens ved alternativ B. Alternativ D vil få "ubetydelig til liten" konsekvens for kulturminner og kulturmiljø. BKK viser til at alle tiltakene er trukket unna spesifikke funn i prosjektområdet, og at alle funn vil bli godt merket i anleggstiden. Departementet finner at negative virkninger i stor grad vil kunne avbøtes gjennom god detaljplanlegging og gjennomføring av avbøtende tiltak. Under slik forutsetning har etter departementets mening ikke temaet kulturminner og kulturmiljø avgjørende betydning for konsesjonsspørsmålet.

5.7 Virkninger på naturressurser

Både langs Tverrelvi og Muggåselvi er det gårdsbruk i drift med storfe og sau. Utbyggingen vil primært påvirke utmarksareal, men arealbeslaget ved begge alternativer er så lite at utbyggingen ikke regnes for å ha vesentlige negative konsekvenser for ressursgrunnet. Beitedyr kan bli forstyrret av anleggsvirksomhet og overføring av elvene kan få noe redusert effekt som naturlig selvgjerde.

Når Tverrelvi har vært flomstor, har den ofte gått inn over jordbruksarealene på Edal og Steine og ført til skade. En overføring som omsøkt, vil ha en flomdempende effekt på Tverrelvi og som vil kunne føre til mindre skader. I tillegg til opprusting av den kommunale veien opp til Steine, vurderes utbyggingsalternativ B å ha positive konsekvenser for landbruket langs elvene. Det er ikke fremkommet noen vesentlige negative effekter av en utbygging når det gjelder virkning for jord- og skogressurser.

De relativt få negative virkninger tiltaket vil kunne medføre regnes som privatrettslige forhold, men innspill fra landbruksinteressene skal vurderes og ivaretas best mulig når detaljplanene for utbyggingen utformes. BKK har inngått avtale med grunneierne som lover at vannforsyningen til alle bosteder, fritidsbosteder og driftsbygninger i området skal beholde minst samme nivå, både kvantitativt og kvalitativt etter en eventuell utbygging. Departementet forutsetter at dette ivaretas på tilfredsstillende måte.

5.8 Vannkvalitet og forurensning

Vannkvaliteten i Tverrelvi, Muggåselvi og i Vosso er næringsfattig og med lavt innhold av tarmbakterier, som tilsier en meget god/god tilstand i vassdragene. Året 2014 var første året uten kalking i noen av innsjøene som drenerer til hovedelva. I anleggsfasen kan virksomheten i Mokedalen medføre noe forurensning av steinstøv og sprengstoffrester som kan bli ført nedover til, og i Tverrelvi. Det må derfor etableres et oppsamlingsbasseng nedstrøms massedeponiet. I

driftsfasen vil en fraføring av de øvre deler av nedbørfeltet redusere resipientkapasiteten noe både i Tverrelvi og i Muggåselvi, men for Vosso forventes det ubetydelige endringer i vannkvaliteten som følge av overføringen. Konkrete tiltak for å hindre eller redusere forurensning i anleggsperioden skal inngå i detaljplan for utbyggingsprosjektet. Det må søkes Fylkesmannen om utslippstillatelse etter forurensningsloven for denne perioden.

6 Vannforskriften

Vossovassdraget inngår i Voss-Osterfjorden vannområde og Regional Plan for vassregion Hordaland 2016-2021, med tilhørende tiltaksplan. I følge Vann-Nett er verken Tverrelvi, Muggåselvi eller Skorsetvatnet registrert som egne vannforekomster, og er dermed ikke gitt økologisk tilstand eller fått egne miljømål i vannforvaltningsplanen. Vosso og Bolstadelva har fått antatt dårlig økologisk tilstand fordi Vossolaksen er negativt påvirket av rømt oppdrettsfisk og lakselus. Det samme gjelder Evangervatnet. I forvaltningsplanen er miljømålet GØT (god økologisk tilstand) satt opp i 2027.

Vannforskriften § 12 oppstiller vilkår som må vurderes ved nye inngrep i vassdraget. Departementet har vurdert alle praktiske gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. De foreslåtte konsesjonsvilkårene vil etter departementets vurdering være egnet til å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten. Ved å pålegge minstevannføring fra enkelte av bekkeinntakene opprettholdes i stor grad de biologiske funksjonene i elvene.

Departementet mener i likhet med NVE samfunnsnytt til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Departementet finner at hensikten med inngrepet, i form av ny fornybar produksjon, ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Departementet viser til at denne vurderingen omfatter både teknisk gjennomførbarhet og kostnader. Departementet viser til den foretatte gjennomgang og vurdering av de negative konsekvenser for natur, miljø og landskap i foredraget her. Samfunnsnytt av tiltaket må anses som betydelig. Departementet finner at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

7 Departementets vurdering av samlet belastning

Departementet har foretatt en vurdering av den samlede belastning på økosystemet i tråd med naturmangfoldloven § 10 både knyttet til omsøkte tiltak og for andre eksisterende og mulige fremtidige tiltak. For det omsøkte tiltak vises til gjennomgangen av de enkelte fagtemaer i foredraget her.

I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og fremtidige inngrep som kan påvirke økosystemet, jf. naturmangfoldloven § 10. I dette området og i denne saken er vurderingen av samlet belastning mest relevant for temaet villrein og anadrom fisk.

Villrein

Fjellheimen villreinområde omfatter fjellområdet mellom Vossodalføret i sør og Sognefjorden i nord. Bæreevnen for villreinstammen i Fjellheimen er vurdert å være forholdsvis lav. Både begrensede vinterbeiteressurser og klimatiske forhold setter grensen for størrelsen på stammen i området. Infrastruktur og menneskelig aktivitet har også medført oppsplitting og begrensninger i villreinsens arealbruk. Vinterbestandsmålet har de senere år vært på om lag 500 dyr fordelt på

Vikafjellflokken, Kringsdalsflokken og Volaflokken. Vikafjellflokken i nord er klart størst, og har vesentlig større områder å fordele seg på enn flokkene i de sørlige deler.

Alle de 7 omsøkte bekkeinntakene ligger innenfor villreinområdet lengst i sør. De 4 østligste inntakene ligger tett opp mot trekkruter. De samme inntakene berører et avmerket kalvingsområde i Laudalen og Raudebergdalen, men bruken av området beskrives som usikkert. Et viktig kalvingsområde for Volaflokken ligger nord for bekkeinntakene i Mokedalen og Mustdalen. Kalvingsområdet blir ikke fysisk berørt av nye inngrep, men helikopterbasert anleggsarbeid vil medføre forstyrrelser i området. Det samme gjelder anleggsarbeidet ved eventuell tilbakeføring av Harkavatnet. Den nye anleggsveien inn i Mokedalen går inn i beiteområde og kan åpne for økt ferdsel i et ellers rolig område for reinen.

Basert på høringsuttalelser, mener NVE at fysiske installasjoner som bekkeinntak trolig ikke vil ha nevneverdig negativ betydning for reinen i driftsfasen. Massedeponier vil redusere noen beiteområder, men dette dreier seg primært om sommerbeiter som i dag ikke er begrensende for reinen. Ny vei inn i Mokedalen vil kunne skape mer uro ved at det åpnes for mer ferdsel inn i villreinområdet, men anleggsveien kan holdes stengt med bom for å begrense den menneskelige aktiviteten i området. Anleggsarbeid og helikoptertrafikk vil kunne skape store forstyrrelser og påvirke reines bruk av områdene og NVE mener det primært er forstyrrelser og uro for reinen som samlet sett, vil være mest negativt. Det vil være nødvendig å begrense eventuell anleggsvirksomhet til sommer og høst på grunn av kalving.

Beinhelleren-prosjektet ligger innenfor villreinområdet som brukes både som sommer- og vinterbeite og hele området øst for Beinhelleren/Norrdalen og nord for Gullbrå/Grøndalsvatnet er skilt ut som vinterbeiteområde. Et fjellområde nord for Kvanndalsvatnet og øst for Beinhellervatnet er også avmerket som kalvingsområde. Omsøkt bekkeinntak nord for Heimsta Kvanndalsvatnet ligger tett på dette området. De øvrige inngrepene – overføringer og pumpestasjonen ved Beinhellervatnet, vil utgjøre nye fysiske innretninger i beiteområder, men vil ikke komme i direkte konflikt med trekkveier eller kalvingsområder. I de nye planene er de mest konfliktfylte elementer ved prosjektet – 22 kV-ledning over trekkvei og kanalisering av overføringen fra Urdadalen, erstattet med bedre løsninger. Konfliktnivået for villreinen vil med dette bli betydelig redusert i driftsfasen for disse anleggene. Det er i dag vedtatt å gi konsesjon til denne utbyggingen etter omsøkt alternativ D. Dette alternativet innebærer ikke bygging av pumpestasjon og regulering av Beinhellervatnet, men kun overføring av bekk i Urdadalen og bekkeinntak nord for Heimsta Kvanndalsvatnet.

NVE mener at de tre omsøkte prosjektene – både samlet eller hver for seg, ville kunne komme i konflikt med forvaltningsmål for den norske villreinstammen generelt og i forhold til villreinen i Fjellheimen spesielt. NVE mener likevel en stor del av konfliktnivået kan reduseres med en streng regulering av tidspunkt for anleggsvirksomheten i alle prosjektene og god samkjøring av prosjektene imellom. På den måten kan forstyrrende virksomhet legges til tidspunkter som skaper minst uro for reinen i de mest kritiske perioder av årssyklusen. En ny anleggsvei inn til Mokedalen bør holdes stengt med bom. De planlagte Horgaset-tiltakene i vestre deler av Stølsheimen villreinvalid i Fjellheimen villreinområde ville fysisk påvirket beiteforholdene for reinen der det var planlagt massedeponi og riggområde, og flere av bekkeinntakene ville ligget innenfor godt beiteland og viktig vår- og forsommerbeite. Disse tiltakene er ikke lenger aktuelle.

At Horgaset-prosjektet er trukket minsker den samlede belastningen av tiltakene i planområdet. Departementet finner at med god planlegging av anleggsarbeidene og gode løsninger for de fysiske tiltakene, er ikke den samlede belastningen for villrein avgjørende for konsesjonsvurderingen.

Anadrom fisk og nasjonalt laksevassdrag

Vossovassdraget er nasjonalt laksevassdrag, og som sidevassdrag i Vossovassdraget er både Tverrelvi og Muggåselvi del av økosystemet for Vossolaksen. Tiltak i elvene må derfor vurderes både opp mot forvaltningsmålene for nasjonale laksevassdrag og for Vossolaksen spesielt. Det pågår et prosjekt for perioden 2010-2020, «*Redningsaksjonen for Vossolaksen*».

De planlagte overføringene vil medføre nær en halvering av årsmiddel vannføringen i Tverrelvi og således påvirke habitatforholdene på den anadrome strekningen før samløpet med Vosso. Under dagens forhold er det et maks potensial for naturlig produksjon av 600 laksesmolt årlig på strekningen, som ovenfor nevnt 1,7 prosent av total produksjon i Vosso. I KU konkluderes med at foreslåtte slipp av minstevannføring og bidrag fra restfeltet normalt vil gi tilstrekkelig restvannføring til å sikre både oppvandring av gytefisk, gyting, eggoverlevelse og oppvekst av laksunger og smolt i elven hele året. Det forekommer dårlige år for smoltproduksjon også i dag uten regulering/overføring, og dette vil ikke kunne forverres nevneverdig med overføringen. Overføring av Tverrelvi og Muggåselvi vil gi en reduksjon på strekningen i Vosso fra utløp Tverrelvi til Evangervatnet, men reduksjonen er svært liten sammenlignet med de naturlige variasjoner som finnes i vassdraget i dag. Denne beskjedne reduksjonen i vannføringen vil ikke få noen negativ innvirkning på verken smoltproduksjonen eller andel storlaks, se også vurderingen om tiltakets virkninger for anadrom fisk ovenfor i punkt 5.5.5. Det antas at de tre prosjektene samlet ville medført svært små endringer sammenlignet med allerede etablerte endringer i Vossolaksens økosystem. Virkningene av de enkelte prosjektene hver for seg vil derfor gi minimale effekter. Av de tre omsøkte prosjektene var det Horgaset-overføringen som ble vurdert å være mest negativ for Vossolaksen. Etter at dette prosjektet er trukket fra videre behandling, vil konsekvensen av sumvirkningene av overføringene på anadrom fisk bli enda mindre.

Søknader om nye vannkraftprosjekter i vassdraget må vurderes nøye når det gjelder mulige konsekvenser for laksens økosystem. NVE viser til rehabiliteringen av gyteområdet i utløpsosen av Vangsvatnet (vinteren 2014). Nyere undersøkelser viser at dette store og viktige gyteområdet nå er tatt i bruk. Det er også planer for å rehabilitere oppvekstareal for laks nedstrøms det rehabiliterte gytearealet i øvre del av Vosso. En full rehabilitering av dette viktige området vil være et betydelig bidrag med tanke på rehabilitering av reproduksjon av Vossolaks. Etter departementets mening har denne rehabiliteringen betydning for samlet belastning-vurderingen når det gjelder nye prosjekter i andre og mindre viktige habitater. I Tverrelvi er det primært snakk om oppveksthabitat og i mindre grad gytehabitat. Når det gjelder beskyttelsesregimet for nasjonale laksevassdrag, er det spørsmål om tiltakene vil kunne få nevneverdig negativ betydning for laksen. Departementet kan ikke se at det er tilfellet for Tverrelvi. Ut fra de fagutredninger som så langt er gjort, tyder det på at overføringen av Tverrelvi vil få en ubetydelig effekt på Vossolaksen.

Etter å ha vurdert utbyggingsprosjektet med tilpasninger og avbøtende tiltak, finner departementet etter en totalvurdering at den samlede påvirkningen økosystemet blir utsatt for ikke vil være til hinder for at konsesjon til de omsøkte overføringene og bygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk gis, jf. naturmangfoldloven § 10.

Sumvirkninger for andre forhold

Prosjektområdet for BKKs omsøkte utbygginger vil ha en samlet innvirkning på både landskap, inngrepsfri natur, friluftsliv og reiseliv. Området er allerede påvirket av tidligere vannkraftutbygging med både vannkraftanlegg og tilhørende infrastruktur. Området brukes mest av lokalbefolkningen, og det finnes mange alternative urørte friluftsområder i denne regionen for de som ønsker det.

Det er primært utbyggingen av Evanger kraftverk med reguleringsmagasiner, bekkeinntak, anleggsveier og kraftlinjer som har påvirket landskapsopplevelsen i fjellområdet. I tillegg er Oksebotn kraftverk øverst i Teigdalen og Myster kraftverk nederst i Eksingedalen også del av dette kraftsystemet. De omsøkte prosjektene vil medføre nye bekkeinntak. Det blir nye massedepionier i Mokedalen og Kvanndalen-området og en ny anleggsvei i Mokedalen. Det vil medføre en noe større belastning på landskapsopplevelsen og opplevelsen av urørthet sammenlignet med dagens situasjon. De nye inngrepene vil imidlertid ligge spredt geografisk i et stort fjellområde, særlig når Horgaset-prosjektet ikke realiseres. Området nord for Voss og Stølsheimen vil bli litt mindre attraktivt for friluftslivutøvere som ikke er lokale. Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen vil kunne komme i konflikt med lokale umerkede stier sør for Stølsheimen, men folk med stedstilhørighet vil trolig bruke området som tidligere selv om det landskapsmessig blir noe redusert.

Det er både bygget og planlagt bygget flere småkraftverk i sidevassdragene til Vosso, Teigdalselva og Ekso. I Eksingedalen er det noen mini- og småkraftverk, men det er ikke så mange som er bygd eller satt i drift pr i dag. Fire søknader om småkraftverk i Eksingedalen som ble tatt under en samlet behandling, fikk alle avslag i februar 2017. Det vil fortsatt være fokus på småkraftutbygging i denne regionen. Selv om enkelte utbygginger vurderes å ha til dels store landskapsmessige konsekvenser, kan den samlede belastningen på landskapet i Voss vurderes som liten fordi tiltakene ikke er synlige i et felles landskapsrom og fordi utbyggingene påvirker relativt ulike landskapstyper, som heller ikke er sjeldne i regionen. Tverrelvi kraftverk og Muggåselvi kraftverk vil etter departementets mening ikke tilføre influensområdet noen vesentlig samlet belastning på landskapet rundt Vossovassdraget.

8 Harkavatnet – tilbakeføring til naturtilstand

I konsesjonen til Evanger kraftverk i 1966 ble det gitt tillatelse til å overføre Harkavatnet, som naturlig drenerer til Tverrelvi og Vosso, inn på Grasdalen bekkeinntak øverst i Teigdalen. I forbindelse med søknaden om overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, søker BKK om planendring av den gitte konsesjonen ved at Harkavatnet tilbakeføres til naturlig tilstand. Tiltaket er betinget av at det gis konsesjon til overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi.

Planendringen går ut på å stenge avløpstunnelen mot Grasdalen slik at naturlig avløp mot Tverrelvi igjen blir tatt i bruk. Deretter vil avløpet bli tatt inn på bekkeinntak Harkavatn øverst i

Mokedalen. Vannstanden i Harkavatnet vil med dette stige en meter opp til naturlig nivå. Det naturlige utløpet får økt vannføring tilsvarende uregulert tilstand ned mot det nye bekkeinntaket.

I følge KU er dagens fiskebestand i Harkavatnet primært basert på utsettinger, men det forekommer noe naturlig rekruttering. Vinterforholdene kan til tider være tøffe. De beste gyteforholdene i dag ligger i tilløpsbekkene under nivå for naturlig vannstand og en tilbakeføring vil derfor redusere forholdene for naturlig rekruttering. Som et avbøtende tiltak kan det legges gytegrus høyere opp i enkelte innløpsbekker og på delstrekning av utløpsbekken.

Det er ikke kommet noen vesentlige merknader til planendringen.

En tilbakeføring av Harkavatnet betinges av at det blir gitt konsesjon til overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi. Harkavatnet vil med dette gå fra å være en reguleringspåvirket vannforekomst til å bli en naturlig vannforekomst med naturgitte forutsetninger for fisk og annet biologisk mangfold. NVE kan ikke se at tilbakeføringen av Harkavatnet vil medføre noen ulemper for allmenne interesser. Departementet er enig i NVEs vurdering. Tillatelse til tilbakeføringen vil inngå som del av konsesjon til overføring av Tverrelvi og Muggåselvi.

9 Nettilknytning – konsesjon etter energiloven

Samtidig med søknad etter vassdragslovgivningen har BKK søkt om konsesjon etter energiloven for nettilknytning av kraftverkene Muggåselvi og Tverrelvi og om konsesjon for elektriske anlegg i disse kraftverkene.

De to kraftverkene er planlagt å tilknyttes nye Evanger transformatorstasjon med en 5,7 km lang 22 kV-ledning. Det går i dag en 22 kV-ledning i området som del av distribusjonsnettet og som områdekonsesjonær, Voss Energi, planlegger å oppgradere. Ledningen går forbi de planlagte stasjonsplasseringene for Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk. Nettilknytningen fra Tverrelvi vil bli bygget samtidig med oppgraderingen av ledningen til Voss Energi.

BKK Produksjon har blitt enig med områdekonsesjonær om en justert nettløsning som innebærer at de to siste kilometerne fra Skorve til Evanger bygges på en rehabilitert masterekke, i stedet for å bygge en ny stolperække som i opprinnelig konsesjonssøknad. Med dette kobles Muggåselvi kraftverk på dobbeltkursledningen sammen med produksjonsledningen fra Tverrelvi. Muggåselvi kraftverk tilkobles distribusjonsnettet, som oppgraderes med en om lag 100 m lang 22 kV-luftledning fra kraftverket. Oppgraderingen, med unntak av de to tilknytningsledningene fra kraftverkene, er som nevnt tenkt gjennomført i medhold av Voss Energi AS' områdekonsesjon.

Evanger transformatorstasjon vil øke total ytelse 300/22 kV fra 20 MVA til 70 MVA, som er relevant for Tverrelvi og Muggåselvi, mens kapasiteten mellom 300/132 kV øker fra 50 til 250 MVA. NVE mener at nybyggingen og oppgraderingen av dagens 22 kV-ledning er tilstrekkelig for å tilknytte Tverrelvi og Muggåselvi småkraftverk og den økte produksjonen i Evanger kraftverk som følge av tilleggsoverføringen.

22 kV-ledningen mellom Tverrelvi og Skorve som skal oppgraderes, følger i hovedsak E16 på denne strekningen og passerer fire gårder i området. Det blir en ny mastetype som følge av et ekstra trådsett, men en ny ledning forventes ikke å gi økt negativ landskapspåvirkning. Ledningen

vil bli synlig fra bebyggelsen over åpne jordbruksområder, men vil i hovedsak gå i skogen bak bebyggelsen.

I likhet med NVE ser departementet en fordel i at den planlagte nettløsningen er endret mellom Evanger og Skorve, slik at det blir en masterekke med to kurser i stedet for to masterekker, og dermed mindre inngrep. Det er ikke registrert leveområder for prioriterte arter, rødlistede arter eller utvalgte naturtyper i området som blir berørt. Totalt sett finner departementet at den omsøkte nettilknytningen av Tverrelvi og Muggåselvi ikke vil gi noen vesentlige negative virkninger for allmenne interesser og slutter seg til NVEs vurdering og forslag til anleggskonsesjon.

10 Konklusjon

Overføringsdelen av alternativ B er et O/U-prosjekt til Evanger kraftverk og vil kunne bidra med i overkant av 84 GWh ny regulerbar kraft i et eksisterende kraftverk. Totalt er alternativ B beregnet til om lag 117 GWh, mens alternativ D er beregnet til om lag 66 GWh ikke-regulerbar kraft. Den nye regulerbare kraften er den klart største fordelene ved det omsøkte tiltaket, men samtidig vil denne delen av prosjektet få de største negative miljøkonsekvensene.

Overføringsdelen av prosjektet vil ha større negative konsekvenser for både villrein, landskap, friluftsliv og samlet belastning i influensområdet enn kun en utbygging av småkraftverk i de to elvene. Departementet anser imidlertid ikke at viktige verdier vil gå tapt eller bli berørt på en vesentlig negativ måte. Departementet finner at Tverrelvi/Muggåselvi-overføringene og de omsøkte bekkeoverføringene i Vaksdal (alternativ D uten Beinhelleren pumpe) ikke vil bidra til nevneverdig økt samlet belastning på Vossolaksen og det nasjonale laksevassdragets beskyttelsesregime. Tverrelvi/Muggåselvi-overføringen vil medføre forstyrrelser i et relativt stille og uberørt område for villreinen. Prosjektet kan imidlertid ikke anses å være så belastende at det ikke kan gjennomføres. I et samfunnsmessig perspektiv vektlegges verdien av regulerbar kraft relativt tungt. På denne bakgrunn finner departementet at det bør gis tillatelse til en utbygging etter det alternativet hvor regulerbar kraft blir en del av produksjonsøkningen.

Departementet finner at fordelene og nytten av det omsøkte tiltaket alternativ B er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser og tilrår at BKK Produksjon AS får tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk på de vilkår som følger vedlagt. Likeledes tilrår at BKK Produksjon får tillatelse etter vannressursloven til bygging og drift av kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi på de vilkår som følger vedlagt.

11 Vurdering etter oreigningslova

Det er søkt om samtykke til ekspropriasjon for erverv av nødvendige fallrettigheter, arealer og rettigheter for bygging og drift av kraftverkene, overføringene og for bygging og drift av nødvendige elektriske anlegg. Det er også søkt om samtykke til forhåndstiltredelse, jf. oreigningslova § 25.

Fallrettigheter

Bygging av Muggåselvi og Tverrelvi kraftverker forutsetter at konsesjonæren disponerer

nødvendige fallrettigheter. I søknaden opplyses det om at det er grunneierne som eier fallrettene i elvene og at BKK har inngått avtale med de fleste av dem. Etter pågått jordskifte på deler av de to vassdragsstrengene har BKK beregnet at de har avtale på henholdsvis 57 prosent av fallet som er planlagt utnyttet i Muggåselvi kraftverk og 53 prosent av fallet til Tverrelvi kraftverk.

I e-post datert 15. juni 2018 opplyser BKK at det ikke har skjedd noe vedrørende avtaler med grunneierne etter at NVEs innstilling ble oversendt. Departementet legger til grunn at det er grunnlag for å behandle søknaden om ekspropriasjon av fallrettigheter.

Arealer og rettigheter for bygging og drift av vassdragsanleggene

Departementet vil påpeke at konsesjon etter vassdragsreguleringsloven for regulering/overføring frem til lovendringen som trådte i kraft 1. januar 2018 også ville innbefattet ekspropriasjonstillatelse for avståing av nødvendig grunn og rettigheter, jf. vannressursloven § 19 og vassdragsreguleringsloven § 16 nr. 1 første ledd slik disse lød før lovendringen. BKK har likevel søkt om ekspropriasjonstillatelse etter oreigningslova for de delene av tiltaket som omfattes av vassdragskonsesjonen.

Som følge av lovendringen i vassdragsreguleringsloven er den automatiske ekspropriasjonsvirkningen av å gi konsesjon etter vassdragsreguleringsloven nå bortfalt, og samtykke til ekspropriasjon av nødvendige rettigheter og grunn som før lovendringen ble dekket av konsesjonen forutsetter nå et eget vedtak etter oreigningslova.

Kravene etter oreigningslova § 12 er ivarettatt gjennom den saksbehandling som er foretatt etter vannressursloven og vassdragsreguleringsloven, herunder gjennomførte kunngjøringer og høringer av søknaden overfor berørte grunneiere og rettighetshavere.

Departementet legger til grunn at det i dette tilfellet er behov for samtykke etter oreigningslova for å kunne bygge og drive kraftverkene og til å gjennomføre overføringene.

Elektriske anlegg

Søknaden gjelder ekspropriasjon av nødvendige arealer og rettigheter for bygging og drift av elektriske anlegg i og i tilknytning til Muggåselvi og Tverrelvi kraftverker og ny kraftledning fra kraftverkene og tilkoblingspunkt til Voss Energis 22 kV-kraftledning og videre fra 22 kV-kraftledningen ved Skorve til Evanger transformatorstasjon. Det vises til beskrivelsen av nettløsningen ovenfor i punkt 9.

Departementets vurdering av søknadene om ekspropriasjon

NVE viser til at de fører en streng praksis når det gjelder å gi samtykke til ekspropriasjon ved bygging av små kraftverk. NVE mener at nytteverdien for små kraftverk i de fleste tilfelle ikke vil være så stor at det gir grunnlag for å gi samtykke til ekspropriasjon i stort omfang. For å tillate ekspropriasjon må det foretas en interesseavveining etter oreigningslova § 2 annet ledd. NVE mener at kravet ikke er oppfylt i dette tilfellet.

Departementet viser til vurderingene ovenfor av fordeler og ulemper av Muggåselvi og Tverrelvi kraftverker og overføring av vassdragene til Evanger kraftverk med tilhørende elektriske anlegg

og nettilknytning når det gjelder konsesjonsspørsmålet etter vassdragsreguleringsloven og energiloven. Departementet har i konsesjonsspørsmålet funnet at fordelene ved tiltakene overstiger de skader og ulemper utbyggingen vil medføre. Ekspropriasjonsvurderingen kan ikke gjøres separat for kraftverkene, men hele prosjektet må ses under ett. Departementet mener at de samfunnsmessige fordelene ved tiltakene er av en slik betydning at det må tillegges avgjørende vekt sammenlignet med den enkelte grunneiers og rettighetshavers interesser som blir berørt av tiltakene. Departementet har etter en samlet vurdering kommet til at inngrepet tvillaust er mer til gagn enn til skade, og at vilkåret i oreigningslova § 2 annet ledd er oppfylt.

Departementet tilrår at BKK Produksjon AS gis samtykke til ekspropriasjon av nødvendige fallrettigheter og av nødvendige arealer og rettigheter for bygging og drift av de omsøkte anleggene, jf. oreigningslova § 2 nr. 19 og nr. 51.

Forhåndstiltredelse

BKK har også søkt samtykke til å ta i bruk arealer og rettigheter før skjønn er avholdt (forhåndstiltredelse). Når skjønn ikke er begjært, kan samtykke til forhåndstiltredelse bare gis dersom det vil føre til urimelig forsinkelse for tiltakshaver å vente til skjønnskravet er fremsatt. Departementet kan ikke se at særvilkårene i oreigningslova § 25 første ledd annet punktum er oppfylt. Søknadene om forhåndstiltredelse stilles i bero inntil skjønn er begjært.

Frist for å begjære skjønn

Departementet gjør oppmerksom på at samtykke til ekspropriasjon etter oreigningslova faller bort dersom det ikke er begjært skjønn innen 1 år etter at ekspropriasjonsvedtaket ble fattet, jf. oreigningslova § 16.

II. Departementets merknader til vilkårene

1. Konsesjonsvilkårene etter vassdragsreguleringsloven

Vilkårene er i samsvar med NVEs innstilling, men vilkårene er oppdatert og tilpasset ikrafttredelsen av revidert vassdragsreguleringslov. Post 5 (Erstatning til etterlatte) i NVEs forslag til vilkår ivaretas i dag av annen lovgivning og er ikke lenger del av standardvilkårene. Post 13 (Rydding av reguleringssonen) er ikke relevant vilkår i denne saken ettersom det kun gjelder overføringer og ikke magasin, og tas ut. Post 18 (Militære foranstaltninger) er også et lite relevant vilkår i denne saken, og departementet tilrår at denne posten tas ut.

Konsesjonstid og revisjon, jf. vilkårene post 1

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Overføringen av Tverrelvi og Muggåselvi inngår som en tilleggsregulering til den opprinnelige konsesjonen for regulering av Eksingedalsvassdraget m.fl. til Evanger kraftverk. Vilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år, men gis samtidig revisjonstidspunkt med hovedkonsesjonen for Eksingedalsvassdraget gitt ved kgl.res. av 4.3.1966.

Konsesjonsavgifter, jf. vilkårene post 2

Konsesjonsavgiftene som følge av økt produksjon i Evanger kraftverk settes til kr. 8,- pr. nat.hk. til staten og kr. 24,- til kommunen.

Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. vilkårene post 6
Detaljplanene for utbyggingen skal godkjennes av NVE. Planene sendes NVEs regionkontor i Førde i god tid før arbeidet settes i gang.

Konsesjon til utbygging etter omsøkte alternativ B gis på de forutsetninger som angitt i NVEs innstilling.

Automatisk fredede kulturminner, jf. vilkårene post 8
Fylkeskommunen har bedt om at det foretas kulturminneundersøkelser i området før tiltak iverksettes, jf. kulturminneloven § 9. BKK hevder at undersøkelser ble gjort allerede i 2002-2004 og i forbindelse med KU i 2011. BKK viser til at dagens prosjekt er tilpasset de funn som er gjort, at alle tiltak er trukket unna disse og at funnene også vil bli godt merket i anleggstiden. Departementet forutsetter at det blir en endelig avklaring mellom BKK og kulturminnemyndigheten om § 9-undersøkelsene.

Manøvreringsreglement, jf. vilkårene post 12
De nye overføringene tas inn i gjeldende manøvreringsreglement for regulering av Eksingedalsvassdraget m.fl. til Evanger kraftverk fastsatt ved kgl. res. av 4. mars 1966, sist endret ved kgl.res. av 23. oktober 2009. Se merknader til manøvreringsreglementet nedenfor.

Departementet slutter seg ellers til de vilkår som foreslått av NVE.

2. Konsesjonsvilkårene etter vannressursloven – Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk

Vannslipp, jf. vilkårene post 1
I Tverrelvi er 5-persentilen (Q95) foreslått som minstevannføring hele året. Dette tilsvarer henholdsvis 0,262 m³/s om sommeren og 0,094 m³/s om vinteren. NVE viser til at KU har vurdert minstevannføring og restvannføring til å ivareta fiskens behov i alle stadier av livssyklus i Tverrelvi i de fleste tilfeller. Med utgangspunkt i at Tverrelvi har anadrom strekning i et nasjonalt laksevassdrag, finner NVE at det bør stilles krav til installasjon av en omløpsventil. En omløpsventil vil i betydelig grad kunne redusere mulig brå vannstandsvariasjoner ved eventuelle driftsutfall i kraftverket. NVE mener det ikke er grunnlag for å pålegge større vannslipp enn det søker har lagt til grunn når det installeres en omløpsventil i Tverrelvi kraftverk. NVE foreslår at det skal installeres omløpsventil med kapasitet på minimum 50 % av maksimal slukeevne. Departementet slutter seg til NVEs forslag.

I Muggåselvi er alminnelig lavvannføring foreslått som minstevannføring hele året, 0,035 m³/s. NVE mener det ikke er grunnlag for å pålegge større slipp av vann enn det søker har foreslått. Ettersom anadrom strekning i Muggåselvi er vurdert til ikke å ha betydning for Vossolaksen, foreslås det ikke omløpsventil i Muggåselvi kraftverk. Ingen høringsinstanser har kommentert minstevannføring i Muggåselvi. Departementet slutter seg til NVEs vurdering og forslag.

Godkjenning av landskapsmessige forhold, tilsyn mv., jf. vilkårene post 4

Detaljerte plane for sikkerhet og planer for miljø og landskap skal forelegges og godkjennes av NVE før anleggsstart. Det vises til NVEs innstilling under merknader til denne post der det er tatt inn en tabell for å oppsummere føringer og krav som ligger til grunn for innstillingen. Departementet foreslår ingen faktiske endringer sammenlignet med NVEs tabeller:

Tverrelvi kraftverk

Inntak	Inntaket skal utformes og plasseres på kote 355 i tråd med det som er beskrevet i søknaden, og for øvrig på en slik måte at de visuelle virkningene blir så små som mulig. Teknisk løsning for dokumentasjon av vannslipp skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Vannveien legges som nedgravd rørgate som beskrevet i søknaden. Av den 2900 m lange rørgaten, er om lag 1300 m planlagt i i kommunal vei. Nøyaktig trasé avklares i detaljplan i samarbeid med Voss kommune.
Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres som beskrevet i søknaden med avløp oppstrøms anadrom strekning.
Største slukeevne	4,0 m ³ /s
Minste driftsvannføring	0,2 m ³ /s
Installert effekt	9,8 MW
Turbiner	Pelton-turbin på 9,8 MW
Veier	Endelige veitraseer avklares i detaljplan. Veiene er i søknaden beskrevet som permanente. Dersom det avdekkes behov for at veiene gjøres midlertidige eller fjernes etter idriftsettelsen av kraftverket, kan krav om dette settes i detaljplanen. Dette gjelder spesielt ved anleggelse av de nedre 500 m av rørgatetraseen.

Muggåselvi kraftverk:

Inntak	Inntaket skal utformes og plasseres på kote 380 i tråd med det som er beskrevet i søknaden, og for øvrig på en slik måte at de visuelle virkningene blir så små som mulig. Teknisk løsning for dokumentasjon av vannslipp skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Vannveien legges som nedgravd rørgate og i sjakt (om lag 220 m), totalt om lag 1830 m, som beskrevet i søknaden. Nøyaktig trasé avklares i detaljplan.
Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres som beskrevet i søknaden. Avklaring med Statens Vegvesen om E16 er nødvendig.

Største slukeevne	0,9 m ³ /s
Minste driftsvannføring	0,05 m ³ /s
Installert effekt	2,6 MW
Turbiner	Pelton-turbin på 2,6 MW
Veier	Detaljstikking av veitraseer avklares i detaljplan. Veiene er i søknaden beskrevet som permanente. Dersom det avdekkes behov for at veiene gjøres midlertidige eller fjernes etter idriftsettelsen av kraftverket, kan krav om dette settes i detaljplanen

Dersom det skal gjøres mindre endringer, herunder installert effekt og slukeevne, skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene. Slike endringer kan godkjennes av NVE som del av godkjenningen av detaljplanene. Departementet viser til NVEs øvrige merknader til denne post.

Departementet slutter seg for øvrig til NVEs øvrige forslag til vilkår.

III. Departementets merknader til manøvreringsreglementet

Søker har i utgangspunktet foreslått følgende minstevannføring for alternativ B:

- Bekk Mustdalen vest: 65 l/s i perioden 1.6 – 30.9 og 10 l/s resten av året
- Bekk Rudberget: 35 l/s i perioden 1.6 – 30.9 og 20 l/s resten av året
- Bekk Fangdalen: 30 l/s i perioden 1.6 – 30.9 og 15 l/s resten av året

I KU uttales det om de foreslått minstevannføringene:

«Dette vil være tilstrekkelig med hensyn på fisk og ferskvannsbiologi i Tverrelvi, også ved de aller laveste vannføringene under grensen for slipp av minstevann, siden vannføringen i det alt vesentlige blir som naturlig uregulert tilstand. I Muggåselvi vil det ved fraføring av det øvre feltet bli lavere vannføring ved de aller laveste vintervannføringene.»

Det er kommet få kommentarer på slipp av minstevannføringer gjennom høringen av søknaden. Voss Kajakklubb bemerker at slipp av minstevannføring ikke er noe avbøtende tiltak når det gjelder deres virksomhet og mener man bør stenge av bekkeinntakene i perioder hvor det skal utøves padling. BKK opplyser imidlertid at det av tekniske og driftsmessige årsaker ikke er mulig.

NVE mener de foreslåtte vannslippene med minstevannføring fra 3 av de 7 bekkeinntakene hele året, vil være tilstrekkelig for å opprettholde de biologiske funksjonene knyttet til Tverrelvi. NVE har ikke funnet grunnlag for å foreslå noen annen minstevannføring enn det som er foreslått av tiltakshaver. Ingen høringsinstanser har kommet med noen konkrete forslag til vannslipp.

De nye overføringene tas inn i det gjeldende manøvreringsreglementet for regulering av Eksingedalsvassdraget mfl til Evanger kraftverk, fastsatt ved kgl.res. av 4. mars 1966, sist endret ved kgl.res. 23. oktober 2009.

Departementet tilrår at Harkavatnet tilbakeføres til Tverrelvi som omsøkt, og det må gjøres en endring i reglementet 1B. Overføringer ved at dette feltet tas ut og teksten endres til:

c. Teigdalsvassdraget

"Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Bjørdalen 4,5 km², Eide-Fannadal med Volavatn og Piksvatn 50,4 km² og Grasdalen 6,6 km². Kaldeåa med et nedbørfelt på 3,5 km² overføres til Volavatn".

Reglementet under 1B. Overføringer punkt d. Tverrelva endres til:

d. Tverrelvi og Muggåselvi:

Følgende bekkfelt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Fangdalen 3,3 km², Raudberget 4,1 km², Vetlavatnet 0,8 km², Harkavatnet 4,4 km², Mustdalen aust 0,3 km², Mustdalen vest 2,4 km² og Skorset (Muggåselvi) 1,6 km².

Kravet til vannslipp tas inn i reglementet ved å endre reglementets punkt 2 som følgende:

*"Ved manøvreringen skal det tas for øye at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene så vidt mulig ikke økes. **Fra inntaket i Fangdalen skal det slippes 30 l/s i perioden 1. juni - 30. september og 15 l/s i perioden 1. oktober - 31. mai. Fra inntaket bekk Raudberget skal det slippes 35 l/s i perioden 1. juni - 30. september og 20 l/s i perioden 1. oktober - 31. mai. Fra inntaket Mustdalen vest skal det slippes 65 l/s i perioden 1. juni - 30. september og 10 l/s i perioden 1. oktober - 31. mai. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring, skal hele tilsiget slippes forbi. Alle vannføringsendringer skal skje gradvis.** For øvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov."*

Medfører vilkår om vannslipp og vannstandsendringer skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet, jf. reglementet post 4. Regelen er lovfestet i vassdragsreguleringsloven § 16 tredje ledd. Tidligere vrgl. § 12 nr. 12 om fastsettelse av manøvreringsreglement slik bestemmelsen lød før loven ble endret, jf. Prop. 117 L (2016-2017), forutsatte som hovedregel at reglementet skulle fastsettes på forhånd av Kongen. Ettersom reglementet i dag vedtas som en del av konsesjonen, ble bestemmelsen derfor endret. Bestemmelsens krav om høring av forslag til reglement, ble også tatt ut ved lovrevideringen. Et reglement er konsesjonsvilkår som kan endres av Kongen eller departementet etter søknad fra vassdragsanleggets eier, jf. vregl. § 9. Almennelige forvaltningsprinsipper, herunder høring av berørte instanser og parter, vil alltid inngå i departementets saksbehandling både ved nye tiltak, endring av vilkår, herunder endring av et reglement, selv om slik høring ikke lenger er lovfestet.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r:

BKK Produksjon AS gis tillatelse i forbindelse med overføringer til Evanger kraftverk og bygging av småkraftverk i Voss kommune i samsvar med vedlagte forslag.

Vedlegg 1

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven § 3 gis BKK Produksjon AS tillatelse til å overføre Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk, jf. vedlegg 2.
2. Det fastsettes endret manøvreringsreglement for regulering av Eksingedalsvassdraget mfl. til Evanger kraftverk i Voss kommune, jf. vedlegg 3.
3. I medhold av vannressursloven § 8 til bygging og drift av kraftverkene Tverrelvi og Muggåselvi, jf. vedlegg 4 og 5.
4. I medhold av energiloven § 3-1 gis BKK Produksjon AS tillatelse til å bygge, eie og drive nødvendige elektriske anlegg i tilknytning til Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker, jf. vedlegg 6.
5. I medhold av oteigningslova § 2 nr. 19 og nr. 51 gis BKK Produksjon AS samtykke til å ekspropriere fallrettigheter, nødvendige rettigheter for overføring av Tverrelvi og Muggåselvi, bygging av Tverrelvi og Muggåselvi kraftverker, samt grunn og rettigheter for bygging og drift av alle de omsøkte anlegg.
6. Planendringer kan godkjennes av departementet eller den departementet bemyndiger.

Vedlegg 2

Vilkår for tillatelse etter reguleringsloven til BKK Produksjon AS til overføring av Tverrelvi og Muggåselvi til Evanger kraftverk

1

(Konsesjonstid og revisjon)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 30 år, men konsesjonen gis samtidig revisjonstidspunkt med hovedkonsesjonen for Evanger kraftverk gitt ved kgl. res. av 4.3.1966. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdrags-reguleringsloven § 10 nr 3 første ledd.

Reguleringskonsesjonen, anleggene eller andeler i reguleringsanleggene kan bare overdras i forbindelse med samtidig overdragelse av vannfall i samme vassdrag nedenfor anlegget. Det samme gjelder ved andre disposisjoner over konsesjonen, anleggene eller andeler i anleggene, herunder pantsettelse, arrest eller utlegg.

Anleggene må ikke nedlegges uten Kongens eller Stortingets samtykke, jf. vassdragsreguleringsloven § 10 annet ledd.

2

(Konsesjonsavgifter)

Det skal betales en årlig avgift til staten på kr 8 pr. nat.hk. og til de kommuner og fylkeskommuner som Kongen bestemmer på kr 24 pr. nat.hk.

Avgiften til fylkeskommunene og kommunene, fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av NVE. Skjer det endringer i reguleringer, overføringer, kommunegrenser eller annet som i vesentlig grad kan påvirke delingsresultatet, kan ny fordeling foretas. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelser av fylkestinget eller kommunestyret. Fondets midler skal fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktet.

Satsen for konsesjonsavgifter skal justeres hvert 5. år i tråd med gjeldende regler.

Betales ikke avgiften til forfallstid, betales rente som fastsatt i medhold av forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg.

Avgiften beregnes etter den økning av vassdragets lavvannføring som reguleringen antas å medføre utover den vannføringen som har vært påregnelig år om annet 350 dager i året. Ved beregningen legges det til grunn at magasinet utnyttes slik at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Avgjørelsen om beregning av avgiften treffes av NVE.

Avgiften skal betales av de enkelte vannfalls- eller brukseiere som utnytter den regulerte vannføringen. Plikten til å betale avgiftene inntretr etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

3

(Kontroll med betaling av avgift mv.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 (Konsesjonsavgifter) og kontroll med vannforbruket, samt avgivelse av kraft, jf. post 17 (Konsesjonskraft), kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister)

Arbeidet med det konsesjonsgitte tiltaket må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonen ble gitt og fullføres innen ytterligere 5 år. Fristene kan forlenges av NVE. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av ekstraordinære forhold (force majeure), har vært umulig å utnytte.

5

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift mv.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, kulturminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

6

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.)

Konsesjonæren plikter å legge frem detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for anleggene. Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

7

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Tverrelvi, Muggåselvi og Vossovassdraget er slik at de stedege fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

VI

Konsesjonæren kan bli pålagt å dekke utgiftene til ekstra oppsyn, herunder jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

VII

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

8

(Automatisk fredede kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil

ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes kulturminneforvaltningen (fylkeskommunen og eventuelt Sametinget) med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 andre ledd, jf. §§ 3 og 4.

9

(Forurensning mv.)

Konsesjonæren plikter etter Fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- a. å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- b. å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

10

(Veier, ferdsel mv.)

Konsesjonæren plikter helt eller delvis å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veier, broer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. Veier, broer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre NVE vedtar noe annet.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

11

(Terskler, biotopjusterende tiltak og erosjonssikring)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Pålegg etter dette vilkåret vil bygge på en plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegg, samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold, er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

12

(Manøvreringsreglement mv.)

Det er fastsatt et manøvreringsreglement som setter grenser for vannstand og vannslipping, med bestemmelser om kontroll og hvordan tapping av magasin skal skje.

13

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter vedtak av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser og gjøre materialet tilgjengelig for allmenheten.

(Registrering av minstevannføring, vannstand i reguleringsmagasin, krav om skilting og merking)

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltenes utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av utbyggingen må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmenhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av det konsesjonsgitte tiltakets virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

(Konsesjonskraft)

Det skal avstås til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 14 annet ledd, jf. § 3 fjerde ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av NVE med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning. Avgitt kraft kan kommunen nytte etter eget skjønn.

Det kan bestemmes at det i tillegg skal avstås inntil 5 % av kraften til Staten beregnet som i første ledd. Staten rår fritt over tildelt kraft.

NVE bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Plikten til å avstå kraft påhviler de enkelte vannfalls- eller brukseiere. Plikten til å avstå kraft inntreter etter hvert som den regulerte vannføringen tas i bruk.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

De enkelte vannfalls- eller brukseiere har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes force majeure, må ikke skje uten departementets samtykke.

Prisen på kraften fastsettes basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet. Skatter beregnet av kraftproduksjonens overskudd ut over normalavkastningen inngår ikke i selvkostberegningen. Departementet skal hvert år fastsette prisen på kraften levert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

17

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

18

(Kontroll og sanksjoner)

Konsesjonæren må tåle den kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår eller pålegg gitt i medhold av vilkårene som NVE finner nødvendig. Utgifter med kontrollen kan kreves dekket av konsesjonæren.

NVE kan kreve at konsesjonæren skal rette forhold som er i strid med loven eller vedtak fattet i medhold av loven.

NVE kan treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at en plikt som følger av loven eller vedtak i medhold av loven, blir oppfylt. Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et engangsbeløp. Tvangsmulkten tilfaller statskassen.

Departementet kan fatte vedtak om at konsesjonen trekkes tilbake ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2 (Konsesjonsavgifter), 4 (Byggefrister), 16 (Konsesjonskraft) og 18 (Kontroll og sanksjoner).

Ved gjentatte eller fortsatte overtredelser av spesielle konsesjonsbetingelser for de enkelte deltagere i reguleringen, mister vedkommende vannfalls- eller brukseieres retten til å bruke driftsvannet som er innvunnet ved reguleringen.

NVE kan ilegge overtredelsesgebyr til den som forsettlig eller uaktsomt overtrer eller medvirker til overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av vassdragsreguleringsloven.

Med bøter eller fengsel inntil tre måneder straffes den som forsettlig eller uaktsomt overskrider konsesjonen eller overtrer konsesjonsvilkår eller pålegg fastsatt med hjemmel i vassdragsreguleringsloven.

19

(Tinglysing)

Konsesjonen med tilknyttede vilkår skal tinglyses etter tinglysningsloven.

Olje- og energidepartementet kan ved enkeltvedtak bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som en heftelse på eiendommer hvor konsesjonen kan medføre en forpliktelse.

Vedlegg 3

Manøvreringsreglement for regulering av Eksingedalsvassdraget m.fl. til Evanger kraftverk i Voss kommune, Hordaland fylke.

(fastsatt ved kgl.res. 1.3.2019, erstatter reglement gitt ved kgl.res av 4. mars 1966, endret ved kronprinsregentens res. 14. november 1969, kgl. res. 25. september 1970, kgl. res. 18. januar 1980, OEDs samtykke 28. februar 1986, OEDs samtykke 12. august 1988, kronprinsregentens res. 21. desember 1990, kgl. res. 17. juli 1992, korrigering av reglement av Nærings- og energidepartementets brev 6. oktober 1994 og kgl. res. 23. oktober 2009)

1.

A. Reguleringer

Magasin	Naturlig vannst. kote	Reg.grenser			Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote				
Piksvatn	958,4	960,0	948,0	1,6	10,4	12,0	
Volavatn.....	904,1	934,0	902,0	29,9	2,1	32,0	
Grøndalsvatn.....	760,0	782,0	749,0	22,0	11,0	33,0	
Kvanndalsvatn	801,0	805,0	790,0	4,0	11,0	15,0	
Askjelldalsvatn.....	779,6	805,0	750,0	25,4	29,6	55,0	
Holskardvatn.....	845,5	865,5	796,0	20,0	49,5	69,5	
Kvanngrovatn.....	865,4	865,5	852,8	0,1	12,6	12,7	

Vassøyane og Raubergvatn heves permanent til kote 865,5. Øvre Sødalsvatn kan senkes til kote 926 i flomdempingsøyemed.

Høyden refererer seg til NVEs vassdragsnivellement.

Samtlige dammer utføres med faste overløp. Vannstanden i de enkelte vatn stiger derfor noe over øvre reguleringsgrense under flom. Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer

a. Steinslandsvassdraget:

Kvanngrovatn med nedbørfelt på 4,4 km² og Øvre Sødalsvatn med et nedbørfelt på 4,0 km² overføres til Holskardvatn.

Holskardvatn med et nedbørfelt på 29,0 km² (+ 32,1 km² fra andre felt) overføres til Askjelldalsvatn.

b. Eksingedalsvassdraget:

Vassøyane med et nedbørfelt på 21,3 km² og to bekker i Askjelldalen med nedbørfelt på henholdsvis 1,0 km² og 1,4 km² overføres til Holskardvatn.

Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Kvanndalen 8,1 km²,

Beinhellerbekken 1,0 km², Blyfjellsbekken 0,9 km², Urdadalen 1,4 km², Bekk til Heimsta Kvanndalsvatn 0,7 km², Eitro 3,6 km², Grøndalen 31,5 km², Torvedalen 9,9 km², Kvitenosdalen 11,7 km², Loneelva 8,1 km² og Sødalen 6,9 km².

Skjerjevatt kan i ekstraordinære situasjoner tilbakeføres fra Modalsvassdraget til Evanger kraftverk.

c. Teigdalsvassdraget:

Følgende felt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Bjørndalen 4,5 km², Eide-Fannadal med Volavatn og Piksvatn 50,4 km² og Grasdalen 6,6 km².

Kaldeåa med et nedbørfelt på 3,5 km² overføres til Volavatn.

d. Tverrelvi og Muggåselvi:

Følgende bekkfelt overføres til driftstunnelen for Evanger kraftverk: Fangdalen 3,3 km², Raudberget 4,1 km², Vetlavatnet 0,8 km², Harkavatnet 4,4 km², Mustdalen aust 0,3 km², Mustdalen vest 2,4 km² og Skorset (Muggåselvi) 1,6 km².

2.

Ved manøvreringen skal det tas for øyet at vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinene og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes. **Fra inntaket i Urdadalen skal det slippes 13 l/s i perioden 1. mai - 30. september og 6 l/s i perioden 1. oktober - 30. april. Fra inntaket bekk til Heimsta Kvanndalsvatn skal det slippes 15 l/s i perioden 1. mai - 30. september og 5 l/s i perioden 1. oktober - 30. april. Fra inntaket i Fangdalen skal det slippes 30 l/s i perioden 1. juni - 30. september og 15 l/s i perioden 1. oktober - 31. mai. Fra inntaket bekk Raudberget skal det slippes 35 l/s i perioden 1. juni - 30. september og 20 l/s i perioden 1. oktober - 31. mai. Fra inntaket Mustdalen vest skal det slippes 65 l/s i perioden 1. juni - 30. september og 10 l/s i perioden 1. oktober - 31. mai. Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring skal hele tilsiget slippes forbi. Alle vannføringsendringer skal skje gradvis.** For øvrig kan tappingen skje etter kraftverkseiers behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde mv. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at vilkår om vannslipp og vannstandsendringer medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan det gjøres nødvendige endringer i reglementet. Dette kan skje uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet

Vedlegg 4

Vilkår for tillatelse etter vannressursloven til BKK Produksjon AS for bygging av Tverrelvi kraftverk i Voss kommune

1. Vannslipp

I tiden 1.5 – 30.9 skal det slippes en minstevannføring på 0,262 m³/s. I tiden 1.10 – 30.4 skal det slippes en minstevannføring på 0,094 m³/s.

Kravet om vannslipp gjelder forbi inntaket.

Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Det skal installeres en omløpsventil i kraftverket med kapasitet på minimum 50 % av maksimal slukeevne.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

2. Bortfall av konsesjon

Konsesjonen faller bort hvis ikke arbeidet er satt i gang senest fem år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere fem år jf. vannressursloven § 19. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan forlenge fristen med inntil fem nye år. I fristene regnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

3. Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift mv.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

4. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene dersom det er avvik av betydning i forhold til det som fremgår av konsesjonssøknaden.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

5. Naturforvaltning

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

- a. å sørge for at forholdene i Tverrelvi er slik at de stedeodne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,
- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og ev. regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

6. Automatisk fredete kulturminner

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning/Sametinget med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket

kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

7. Ferdsel mv.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

8. Terskler mv.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

9. Hydrologiske observasjoner.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

10. Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltens utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

11. Etterundersøkelser

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

12. Luftovermetning

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

13. Varslingsplikt

Konsesjonæren plikter å varsle NVE om navne- og/eller adresseendringer. Ved eventuell overdragelse av anlegget skal NVE bli varslet om overdragelsen i forkant.

14. Kontroll med overholdelsen av vilkårene

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.

Vedlegg 5

Vilkår for tillatelse etter vannressursloven til BKK Produksjon AS for bygging av Muggåselvi kraftverk i Voss kommune

1. Vannslipp

Det skal slippes en minstevannføring på 0,035 m³/s hele året.

Kravet om vannslipp gjelder forbi inntaket.

Dersom tilsiget er mindre enn kravet til minstevannføring, skal hele tilsiget slippes forbi. Kraftverket skal i slike tilfeller ikke være i drift.

Alle vannføringsendringer skal skje gradvis, og typisk start-/stoppkjøring skal ikke forekomme.

2. Bortfall av konsesjon

Konsesjonen faller bort hvis ikke arbeidet er satt i gang senest fem år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere fem år jf. vannressursloven § 19. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) kan forlenge fristen med inntil fem nye år. I fristene regnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

3. Konsesjonærs ansvar ved anlegg/drift mv.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner mv., når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal rette myndigheter underrettes i god tid på forhånd.

4. Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn mv.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene dersom det er avvik av betydning i forhold til det som fremgår av konsesjonssøknaden.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

5. Naturforvaltning

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet

a. å sørge for at forholdene i Muggåselvi er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,

b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,

c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,

d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompenserende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsesverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og ev. regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompenserende tiltak og tilretteleggingstiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Miljødirektoratet å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av utbyggingen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av utbyggingen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

6. Automatisk fredete kulturminner

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning/Sametinget med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket

kan berøre kulturminnet, jf. lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

7. Ferdsel mv.

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

8. Terskler mv.

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan NVE pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprensninger mv. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan NVE pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

9. Hydrologiske observasjoner.

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentliges interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

10. Registrering av minstevannføring, krav om skilting og merking

Det skal etableres en måleanordning for registrering og dokumentasjon av minstevannføring. Løsningen skal godkjennes av NVE. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares på en sikker måte i hele anleggets levetid.

Ved alle reguleringsmagasin og steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om manøvreringsbestemmelser og hvordan dette kan kontrolleres. NVE skal godkjenne skiltens utforming og plassering.

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av reguleringene og overføringene må markeres på kart på opplysningsskilt og merkes eller sikres.

For alle vassdragsanlegg skal det etableres og opprettholdes hensiktsmessige sikringstiltak av hensyn til allmennhetens normale bruk og ferdsel på og ved anleggene.

11. Etterundersøkelser

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringens virkninger for berørte interesser. Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. NVE kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

12. Luftovermetning

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av NVE bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

13. Varslingsplikt

Konsesjonæren plikter å varsle NVE om navne- og/eller adresseendringer. Ved eventuell overdragelse av anlegget skal NVE bli varslet om overdragelsen i forkant.

14. Kontroll med overholdelsen av vilkårene

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av NVE til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår. Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av NVE.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan det ilegges overtredelsesgebyr, eller straff med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven §§ 60a og 63 første ledd bokstav c.

Vedlegg 6

Anleggskonsesjon

Meddelt:

BKK Produksjon AS

Organisasjonsnummer: 876 944 642

Dato: 01.03.2019

Varighet: 01.03.2049

Ref: 201303284-6

Kommune: Vaksdal

Fylke: Hordaland

I medhold av lov av 29. juni 1990 nr. 50 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energiloven) § 3-1, jf. forskrift av 7. desember 1990 nr. 959 om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. (energilovforskriften) § 3-1 gis BKK Produksjon AS under henvisning til søknad og kgl.res. av 3. mars 2019 anleggskonsesjon.

Anleggskonsesjonen gir rett til å bygge og drive følgende elektriske anlegg:

Tverrelvi kraftverk, med:

- en generator med ytelse 10,9 MVA og spenning 6,6 kV
- en transformator med ytelse 10,9 MVA og omsetning 6,6/22 kV
- nødvendig høyspenningsanlegg

En cirka 100 meter lang luftledning fra Tverrelvi kraftverk til påkoblingspunkt på 22 kV distribusjonsnett, med nominell spenning 22 kV og tverrsnitt med minimum strømovertøringsevne FeAl nr. 95 eller tilsvarende.

Muggåselvi kraftverk, med:

- en generator med ytelse 2,9 MVA og spenning 6,6 kV
- en transformator med ytelse 2,9 MVA og omsetning 6,6/22 kV
- nødvendig høyspenningsanlegg

En cirka 120 meter lang kraftledning fra Muggåselvi kraftverk til påkoblingspunkt på 22 kV-ledning fra Tverrelvi kraftverk, med nominell spenning 22 kV og tverrsnitt med minimum strømovertøringsevne FeAl nr. 50 eller tilsvarende.

Anleggets beliggenhet fremgår av kart merket «Nettilknytning Tverrelvi og Muggåselvi kraftverk», vedlagt denne konsesjonen.

Vilkår

De til enhver tid gjeldende vilkår fastsatt i eller i medhold av energiloven gjelder for konsesjonæren. I tillegg fastsettes med hjemmel i energiloven § 3-5 annet ledd følgende spesielle vilkår:

1. Varighet

Konsesjonen gjelder inntil 30 år fra konsesjonsdato.

2. Fornyelse

Konsesjonæren skal søke om fornyelse av konsesjonen senest seks måneder før konsesjonen utløper. Dersom konsesjonæren ikke ønsker fornyet konsesjon, skal det innen samme frist gis melding om dette.

3. Bygging

Anlegget skal være ferdigstilt, bygget i henhold til denne konsesjonen og idriftsatt innen 5 år fra endelig konsesjon.

Konsesjonæren kan søke om forlengelse av fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse. Slik søknad skal sendes senest seks måneder før utløpet av fristen.

Konsesjonen bortfaller dersom fristen for ferdigstillelse, bygging og idriftsettelse ikke overholdes.

4. Drift

Konsesjonæren skal stå for driften av anleggene og plikter å gjøre seg kjent med de til enhver tid gjeldende regler for driften.

Bytte av driftsansvarlig selskap krever overføring av konsesjon. Eventuelt framtidig skille mellom eierskap og drift av anleggene konsesjonen omfatter, krever også godkjenning fra NVE. Godkjenning kan gis etter søknad.

5. Nedleggelse

Dersom konsesjonær ønsker å legge ned anlegget mens konsesjonen løper, skal det søkes NVE om dette. Nedleggelse kan ikke skje før vedtak om riving er fattet.

6. Endring av konsesjon

NVE kan fastsette nye vilkår for anlegget dersom det foreligger sterke samfunnsmessige interesser.

7. Tilbakekall av konsesjon

Konsesjonen kan trekkes tilbake dersom konsesjonæren tas under konkursbehandling, innleder gjeldsforhandling, eller på annen måte blir ute av stand til å oppfylle sine plikter etter konsesjonen.

8. Overtredelse av konsesjonen eller konsesjonsvilkår

Ved overtredelse av konsesjonen eller vilkår i denne konsesjonen kan NVE de til enhver tid gjeldende reaksjonsmidler etter energilovgivningen eller bestemmelser gitt i medhold av denne lovgivningen.

NVE kan også i slike tilfeller på ethvert tidspunkt pålegge stans i bygging.